

Försvarsutskottet

Statsrådets försvarsredogörelse

INLEDNING

Remiss

Statsrådets försvarsredogörelse (SRR 9/2024 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för betänkande och till utrikesutskottet, finansutskottet och förvaltningsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- finansutskottet FiUU 1/2025 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 7/2025 rd
- utrikesutskottet UtUU 3/2025 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- statsminister Petteri Orpo, statsrådets kansli
- försvarsminister Antti Häkkänen, försvarsministeriet
- utrikesminister Elina Valtonen, utrikesministeriet
- inrikesminister Mari Rantanen, inrikesministeriet
- finansminister Riikka Purra, finansministeriet
- Europeiska kommissionens verkställande vice ordförande Henna Virkkunen, Europeiska kommissionen
- ordförande för parlamentarisk uppföljningsgrupp Jari Ronkainen, riksdagen
- Kommendör för försvarsmakten, general Janne Jaakkola, Försvarsmakten
- kanslichef Esa Pulkkinen, försvarsministeriet
- avdelningschef Janne Kuusela, försvarsministeriet
- avdelningschef Olli Ruutu, försvarsministeriet
- enhetschef, brigadgeneral Markku Viitasaari, försvarsministeriet
- enhetschef Karoliina Honkanen, försvarsministeriet
- enhetschef, ekonomidirektör Kristiina Olsson, försvarsministeriet
- personaldirektör Kati Virtanen, försvarsministeriet
- äldre avdelningsstabsofficer Antti Rajahalme, försvarsministeriet
- äldre avdelningsstabsofficer Olli Rusanen, försvarsministeriet
- äldre avdelningsstabsofficer, överstelöjtnant Tuomo Rusila, försvarsministeriet
- avdelningsstabsofficer Antti Korpi, försvarsministeriet

Betänkande FsUB 5/2025 rd

- avdelningsstabsofficer Antti-Ville Rusanen, försvarsministeriet
- specialsakkunnig Arjo Kaarre, försvarsministeriet
- specialsakkunnig Tiina Benredjem, försvarsministeriet
- specialsakkunnig Hanna Havumäki, försvarsministeriet
- sakkunnig Jenina Haapanen, försvarsministeriet
- specialmedarbetare Dani Niskanen, försvarsministeriet
- ställföreträdande enhetschef, ambassadråd Hanna Lepistö, utrikesministeriet
- ambassadör Piritta Asunmaa, utrikesministeriet
- ambassadör Marja Liivala, utrikesministeriet
- ambassadör Kai Sauer, utrikesministeriet
- ambassadör Liisa Talonpoika, utrikesministeriet
- militärrepresentant i EU och Nato, generallöjtnant Kim Jäämeri
- äldre forskare Jussi Lassila, Utrikespolitiska institutet
- specialmedarbetare Matilda af Hällström, utrikesministeriet
- direktör för enheten för nationell säkerhet Petri Knape, inrikesministeriet
- ledande sakkunnig Sami Nevalainen, inrikesministeriet
- räddningsöverinspektör Mikko Hiltunen, inrikesministeriet
- beredskapssamordnare Marko Turunen, inrikesministeriet
- budgetchef Mika Niemelä, finansministeriet
- överdirektör Pentti Lähteenoja, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Emma Hokkanen, kommunikationsministeriet
- kommunikationsråd Ulla Kaleva, kommunikationsministeriet
- specialsakkunnig Tiina Tuulensuu, kommunikationsministeriet
- beredskapschef, regeringsråd Kari Klemm, arbets- och näringsministeriet
- beredskapsdirektör Pekka Tulokas, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Saara Jantunen-Paju, statsrådets kansli
- statsministerns specialmedarbetare i EU-ärenden Juuso Kilpinen, statsrådets kansli
- diplomatisk rådgivare Marja Koskela, statsrådets kansli
- biträdande generalsekreterare Tarja Jaakkola, Nato
- armékommandör, generallöjtnant Pasi Välimäki, Armén
- kommandör för flygvapnet, generalmajor Timo Herranen, Flygvapnet
- direktör Teija Tiilikainen, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot
- pionjär- och skyddsinspektör, överste Riku Mikkonen, Arméstaben
- forskare Jyri Lavikainen, Utrikespolitiska institutet
- äldre forskare Matti Pesu, Utrikespolitiska institutet
- chef för representationen Maria Blässar, Europeiska kommissionen
- expert Jonas Cederlöf, Europeiska kommissionen
- kommunikationsrådgivare Anniina Iskanus, Europeiska kommissionen
- handläggare Sanna Laaksonen, Europeiska kommissionen
- generaldirektör Timo Pesonen, Europeiska kommissionen
- direktör för nätverket Sårbarhet och resiliens, kommodor Jukka Savolainen, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot
- Senior Advisor Laura Solanko, Finlands Bank
- specialforskare Sari Kajantie, skyddspolisen
- chef Juha Martelius, skyddspolisen
- major Tommi Myyryläinen, Arméstaben

Betänkande FsUB 5/2025 rd

- operationschef, överste Vesa Mäntylä, Flygstaben
- direktör för institutionen för ledarskap och militärpedagogi Aki-Mauri Huhtinen, Försvarshögskolan
- biträdande militärprofessor, major Juha Kukkola, Försvarshögskolan
- strategichef Sami Nurmi, Försvarsmakten
- överingenjör Ari-Jaakko Tuominen, Försvarsmaktens logistikverk
- biträdande direktör, ingenjörbrigadgeneral Juha-Matti Ylitalo, Försvarsmaktens logistikverk
- fältbiskop Pekka Asikainen, Huvudstaben
- biträdande avdelningschef, överste Matti Heininen, Huvudstaben
- avdelningsstabsofficer, major Pekka Lehto, Huvudstaben
- sektorchef, kommandör Jussi Mattila, Huvudstaben
- krigsekonomichef, generallöjtnant Jari Mikkonen, Huvudstaben
- underrättelsechef, brigadgeneral Pekka Turunen, Huvudstaben
- kommandochef, brigadgeneral Vesa Valtonen, Huvudstaben
- överstelöjtnant Antti Vasara, Huvudstaben
- ledningssystemchef, generalmajor Jarmo Vähätiitto, Huvudstaben
- kommandör för marinen, konteramiral Tuomas Tiilikainen, Marinen
- assistent till marinens kommandör, kommandörkapten Malik Abdeen, Marinstaben
- Vice President Jyri Ahonen, Oy Sisu Auto Ab
- professor, direktör Kari Liuhto, Paneuropeiska institutet, Åbo universitet
- professor Tuomas Forsberg, Tammerfors universitet
- avdelningschef Johanna Erkkilä, Transport- och kommunikationsverket, Cybersäkerhetscentret
- kommunikationschef Jussi Toivanen, Transport- och kommunikationsverket, Cybersäkerhetscentret
- verkställande direktör Janne Känkänen, Försörjningsberedskapscentralen
- ledande expert Antti Sillanpää, Försörjningsberedskapscentralen
- chef, enheten för rymdforskning och observationsteknologier Ari-Matti Harri, Meteorologiska institutet
- kundchef Lasse Koponen, Försvarsfastigheter
- Executive Vice President, Finland Division Jussi Järvinen, Patria Abp
- ansvarig för partnerskap med kommersiella medier Jukka Niva, Rundradion Ab
- säkerhetsdirektör Jaakko Wallenius, Elisa Abp
- verkställande direktör Joakim Westerlund, Forcit Ab
- Associate General Counsel Lauri Ignatius, Iceye Ab
- verkställande direktör Tapio Kolunsarka, Insta Group Ab
- verkställande direktör Tommi Kasanen, KT-Shelter Oy
- Senior Vice President Mikko Myllykangas, Nammo Lapua Oy
- chef för geopolitik och sociala relationer Mikko Hautala, Nokia Oyj
- Head of Business Development (Defence) Ville Meskus, ReOrbit Oy
- verkställande direktör Juha Alhonoja, Sako Oy
- ledande konsult Antti Laatikainen, WithSecure Oyj
- ordförande Jyrki Lukkarinen, Befälsförbundet rf
- ordförande Mats Uotila, Beväringsförbundet rf
- ordförande Jorma Ala-Sankila, Finlands Fredsbevararförbundet rf
- ledande expert Paavali Kukkonen, Finlands näringsliv rf

Betänkande FsUB 5/2025 rd

- ordförande Aaro Mäkelä, Finlands Reservofficersförbund rf
- direktör för samhällskontakter Päivi Niemi-Laine, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- verksamhetsledare Ari Pakarinen, Försvarsgillenas förbund rf
- verksamhetsledare Antti Lehtisalo, Försvarsutbildningsföreningen
- direktör för den operativa planeringsgruppen, överste Jukka Kotilehto, Joint Force Command Norfolk
- verksamhetsledare Pia Lindell, Kvinnornas Beredskapsförbund rf
- ordförande Elina Laiho, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry
- ordförande Ville Viita, Officersförbundet
- generalsekreterare Tuija Karanko, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry
- ordförande Kari Salminen, Reservistförbundet
- beredskapschef Markus Latva-aho, Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland SPEK
- huvudförtroendeman Tomi Malkamäki, Underofficersförbundet rf
- ordförande Jani Kylä-Harakka, Vammautuneet Kriisinhallintaveteraanit ry
- brigadgeneral Mauri Koskela
- ingenjörsoverste Jyri Kosola.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- programdirektör Harri Mikkola, Utrikespolitiska institutet
- utrikesministeriet
- justitieministeriet
- försvarsministeriet
- miljöministeriet
- Gränsbevakningsväsendet
- Mellersta Finlands förbund
- Polisstyrelsen
- Bittium Wireless Ab
- Huvudstaben
- Säkerhetskommittén
- Tullen
- biträdande professor Katri Pynnöniemi, Alexanderinstitutet, Helsingfors universitet
- Päijänne-Tavastlands välfärdsområde
- Södra Karelens välfärdsområde
- Finlands Fredsförbund
- Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland SPEK.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inledning

(1) I statsrådets försvarsredogörelse (SRR 9/2024 rd) dras det upp riktlinjer för upprätthållandet och utvecklandet av Finlands försvarsförmåga under de kommande 8—10 åren. Det är den tredje försvarsredogörelsen som överlämnats till riksdagen och den första försvarsredogörelsen där Finlands försvar utvecklas som en del av Nordatlantiska fördragsorganisationen. Utskottet noterar att

Betänkande FsUB 5/2025 rd

Finlands försvarspolitiska och militära roll i Nato nu utformas samtidigt som den största förändringen sedan kalla kriget pågår i alliansen i syfte att stärka avskräckningen och försvaret, särskilt i Europa.

(2) Kraven på det nationella försvaret samt förmågemålen i Natos försvarsplaneringsprocess styr Försvarsmaktens förmågeutveckling. Utskottet ser det som viktigt att Finland inte har infört nationella begränsningar för Natomedlemskapet. Utskottet anser att Finland i stor omfattning bör delta i alliansens verksamhet, Natos avskräckning och kollektiva försvar i enlighet med Natos 360-gradersperspektiv.

(3) I Natos beslutsfattande framhävs samarbetet mellan riksdagen, regeringen och presidenten. Av riksdagens ställning som högsta statsorgan samt som statsorgan som utövar lagstiftningsmakt och statsfinansiell makt följer att riksdagen måste få tillförlitlig och omfattande information till grund för sitt beslutsfattande. Det är en nödvändig förutsättning för de grunder för en demokratisk regeringsform som anges i grundlagen. Försvarsutskottet framhåller att statsrådet bör fästa särskild uppmärksamhet vid att ministerierna på eget initiativ och i rätt tid lämnar utskotten all information som är väsentlig för behandlingen av Natoärendena på det sätt som 47 § i grundlagen förutsätter. När situationerna förändras snabbt bör utrikes-, försvars- och inrikesministrarnas samarbete med försvarsutskottet fördjupas ytterligare.

(4) Genom försvarsredogörelsen och genomförandet av den ser man till att den finska försvarsförmågan motsvarar de krav som omvärlden ställer. Även som Natomedlem utgörs grunden för Finlands försvar av en värnplikt som utvecklas, en omfattande och utbildad reserv och en hög försvarsvilja. I enlighet med totalförsvarsprincipen stöder sig Finlands försvar på ett starkt stöd i samhället.

(5) Försvarsviljan är en central del av Finlands försvarsförmåga. Det innebär att medborgarna är villiga att försvara sitt land och stödja samhället i krissituationer. I internationell jämförelse är försvarsviljan exceptionellt hög i Finland, vilket stärker försvarsmodellen, det vill säga att hela landet ska försvaras, och fungerar som en effektiv avskräckning mot eventuella angripare.

(6) Försvarsviljan ökar försvarssystemets uthållighet, förbättrar krisberedskapen och stöder det internationella samarbetet, till exempel inom ramen för Nato. Att upprätthålla försvarsviljan förutsätter samhällelig tillit, öppen kommunikation och medborgarnas delaktighet. Den starka försvarsviljan gör det svårt att destabilisera Finland militärt eller mentalt.

(7) Utskottet anser att redogörelsen är tydligt upplagd och prioriteringarna motiverade. Också det stora antal sakkunniga som utskottet hört ansåg att redogörelsen är väl beredd och att de utvecklingslinjer som presenteras i den är riktiga med tanke på utvecklingen av försvarsförmågan.

(8) Utskottet ser det som positivt att redogörelsen inte bara fokuserar på utvecklingen av de tre traditionella försvarsgrenarna, utan att utvecklingen av försvarsförmågan betraktas på bred front, med beaktande av den snabba tekniska utvecklingen och de nya hoten. Utskottet betonar att särskilt cyber- och informationssäkerheten samt rymdförsvaret bör ges betydligt större uppmärksamhet än tidigare. Utskottet anser liksom redogörelsen att alla verksamhetsmiljöer måste övervakas och att de åtgärder som försvaret av dem förutsätter vid behov ska kunna vidtas. Det förut-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

sätter att hela samhället är förberett, lagstiftning som stöder verkställandet och ett nära internationellt samarbete.

Samordnad utveckling av den yttre och inre säkerheten

(9) Beredningen av försvarsredogörelsen har styrts av den analys av omvärlden som ingår i statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse (SRR 6/2024 rd), och vid beredningen av den har också riksdagens ställningstagande till den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen beaktats. Försvarsutskottet instämmer i utrikesutskottets (UtUU 3/2025 rd) bedömning av försvarsredogörelsen att det viktigaste målet för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att trygga Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en militär konflikt och garantera finländarnas säkerhet och välfärd.

(10) Beredningen av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och försvarsredogörelsen har också under innevarande valperioden styrts av en parlamentarisk uppföljningsgrupp med företrädare för alla partier. Försvarsutskottets bedömning är att denna modell visat sig fungera och denna praxis bör tillämpas också under nästa valperiod. Den konstruktiva dialogen har bidragit till samsyn mellan regeringen och oppositionen om viktiga utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska frågor. Utskottet framhåller att dialogen med de beredningsansvariga måste vara genuint ömsesidig och ske i rätt tid, så att beredarna har möjlighet att beakta uppföljningsgruppens synpunkter. Enligt utredning till utskottet har denna samarbetsskyldighet fullgjorts också inför denna redogörelse.

(11) Den parlamentariska uppföljningen är viktig också därför att de resursbehov och riktlinjer för att utveckla verksamheten som anges i försvarsredogörelsen inte begränsas enbart till innevarande valperiod. En långsiktig utveckling av försvarsförmågan oavsett regeringens sammansättning kan säkerställas bara om de grundläggande lösningarna för utvecklingen av försvaret förankras hos alla partier. Genom att inrätta en uppföljningsgrupp kan man också bidra till att gränssnitten mellan inre och yttre säkerhet beaktas fullt ut i det kontinuum som utgörs av flera redogörelser. Yttre och inre säkerhet är starkt sammanflätade och kan inte längre särskiljas i dagens värld.

(12) Den parlamentariska uppföljningen av utvecklingen av försvaret är också av största vikt mellan försvarsredogörelserna. Det är väsentligt att alla riksdagspartier förbinder sig till riktlinjerna för utvecklandet av försvaret, vilket stärker en långsiktig och konsekvent säkerhets- och försvarspolitik. Utskottet konstaterar att den betydande ökningen av resurser till försvaret samt det fördjupade internationella samarbetet kan skapa behov av nya former av parlamentarisk samverkan. Ett exempel på detta är den arbetsgrupp för långsiktiga försvarsutmaningar som leddes av Ilkka Kanerva åren 2013–2014. Ett motsvarande organ kunde även nu erbjuda en struktur för gemensam bedömning och riktlinjeformulering i en föränderlig säkerhetsmiljö.

(13) Under ledning av inrikesministeriet bereds en ny redogörelse för den inre säkerheten, som är avsedd att lämnas till riksdagen hösten 2025. Därtill kompletteras redogörelserna av den nationella säkerhetsstrategi som är under beredning och som innehåller konkreta åtgärdsförslag med ett valperiodsöverskridande tidsperspektiv. Januari 2025 uppdaterades samhällets säkerhetsstrategi, där modellen för ett övergripande säkerhetstänkande fastställs.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

(14) Förvarsutskottet betonar i likhet med förvaltningsutskottet (FvUU 7/2025 rd) att alla säkerhetsdokument bör bygga på en gemensam lägesbild och en gemensam uppfattning om hoten mot och utvecklingsutsikterna i vår verksamhetsmiljö. Förvarsutskottet instämmer i förvaltningsutskottets uppfattning att den inre och den yttre säkerheten i fortsättningen bör behandlas mer samlat än i dag.

(15) Med hänvisning till det som sagts ovan anser förvarsutskottet att det också i fråga om redogörelsen för den inre säkerheten finns starka skäl för en integrerad parlamentarisk uppföljning, det vill säga att samma uppföljningsgrupp deltar i beredningen av alla tre redogörelserna. Redogörelsen för den inre säkerheten har en annan uppföljningsgrupp än de två andra redogörelserna.

Behov av lagändringar

(16) Natomedlemskapet har lett till omfattande revideringar av lagstiftningen inom försvarsförvaltningens ansvarsområde, eftersom den lagstiftningen om försvaret tidigare har grundat sig på nationellt försvar och militär alliansfrihet. Förvarsmaktens uppgifter samt territorialövervakningslagen och de författningar som hänför sig till den kommer enligt redogörelsen att ses över så att de motsvarar de krav som Natomedlemskapet ställer.

(17) Även Natos pågående tyngdpunktsförskjutning tillbaka till avskräckning och försvar samt förändringen i Förvarsmaktens huvuduppgifter förutsätter en bredare översyn av lagstiftningen. Utskottet betonar att lagstiftningen måste möjliggöra ett flexibelt deltagande i att visa avskräckning och genomföra det kollektiva försvaret i olika situationer tillsammans med allierade, både i Finland och inom hela alliansens territorium.

(18) Översynen och harmoniseringen av lagstiftningen i den utsträckning som krävs för att uppfylla skyldigheterna enligt Natomedlemskapet är en långvarig process som kommer att pågå i flera år. Utskottet påpekar att det fortfarande är öppet bland annat hur reservister kan anlitas i Nato-uppgifter. Försvarsförvaltningen bör fortsätta att kommunicera öppet även i denna fråga, föra en öppen samhällsdiskussion och beakta reservisternas synpunkter. Ett mycket viktigt lagstiftningsprojekt är totalreformen av beredskapslagen, och en proposition i ärendet är avsedd att lämnas till riksdagen i början av 2026. Syftet med reformen är att anpassa beredskapslagen till en modern uppfattning om samhällets övergripande säkerhet och de hot som riktas mot den.

Det finska försvarets omvärld

(19) Förvarsredogörelsen beskriver ingående omvärlden för Finlands försvar och de förändringar som skett i den. Redogörelsen beskriver Finlands säkerhetsmiljö som instabil, svår att förutse och snabbt föränderlig. Ryssland identifieras som ett långvarigt och allvarligt hot mot både Finland och hela det euroatlantiska området. Säkerhetsläget kan försämrats snabbt, och Finlands Nato-medlemskap innebär att landets roll som yttersta gränsstat i alliansen förstärker betydelsen av alliansens kollektiva avskräckning och försvar.

(20) Utrikesutskottet anser i sitt utlåtande att den beskrivning av säkerhetsmiljön som ges i redogörelsen stämmer väl överens med den beskrivning som tidigare presenterats i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen. Det världspolitiska läget har förändrats snabbt i början av 2025,

Betänkande FsUB 5/2025 rd

och osäkerheten i den utrikes- och säkerhetspolitiska omvärlden har ökat. Den internationella omvärlden präglas av oförutsägbarhet och snabba förändringar i lägesbilden. Försvarsutskottet konstaterar att utvecklingen efter det att försvarsredogörelsen lämnades i december 2024 har visat att det vid sidan av långsiktig planering också behövs förmåga till snabb reaktion.

(21) I redogörelsen sägs det att graden av engagemang från den sittande amerikanska administrationen i multilateralt samarbete också påverkar det transatlantiska samarbetet. Förenta staterna har förbundit sig till för att försvara Europa, men dess långsiktiga strategi styrs i grunden av behovet att möta den utmaning som Kina utgör. Utskottet instämmer i detta och påpekar att Förenta staternas intresse redan länge i allt högre grad har riktats mot det indopacifiska området. Under president Barack Obamas tid publicerades strategin ”Rebalancing to Asia/Pivot to Asia” som svar på regionens växande ekonomiska och strategiska betydelse för Förenta staterna samt Kinas ökande inflytande. Även under president Trumps administration är det ett uttalat mål att Europa ska ta ett större ansvar för sitt eget försvar och att alla Nato-medlemsländer ska förbinda sig att höja sina försvarsbudgetar och stärka det gemensamma försvaret.

(22) I redogörelsen konstateras också att Förenta staterna förväntar sig att Europa inte bara tar ansvar för säkerheten på kontinenten utan också samarbetar i den strategiska konkurrensen. Utskottet anser att Förenta staternas engagemang i Nato även i fortsättningen kan säkras, men det förutsätter att de europeiska Natoländerna tar ett betydligt större ansvar för världsdelen försvar. För de europeiska Natomedlemsländerna är det viktigt att en eventuell minskning av Förenta staternas närvaro i Europa sker med tillräcklig framförhållning och på ett planerat sätt.

(23) Försvarsutskottet tackar för de realistiska bedömningarna av Ryssland i redogörelsen. Enligt redogörelsen är Rysslands mål att stärka sin stormaktsställning och skapa strategiska intressesfärer, även med militära medel. Ryssland har gått in i en öppen och långvarig konfrontation med väst. Landet använder aktivt militära medel och hybridpåverkan, såsom sabotage, cyberattacker samt underrättelseverksamhet och påverkanskommunikation, för att påverka andra länders beslutsfattande, enighet och samhälleliga stabilitet. Ryssland upprätthåller en omfattande konventionell militär kapacitet, fjärrverkande vapen och en stark kärnvapenavskräckning.

(24) Under kriget i Ukraina har Ryssland visat sig vara berett att använda våld mot civila mål och att ta stora risker trots militära förluster, vilket ökar instabiliteten även i Finlands närområde. Trots stora förluster i Ukraina har Ryssland lyckats upprätthålla och till och med utveckla sin militära kapacitet genom att öka sin försvarsindustrikapacitet och utnyttja stödet från sina partnerländer. Särskilt Kinas stöd är livsviktigt för Ryssland, eftersom det möjliggör ett långvarigt krig.

(25) Utskottet påpekar att Rysslands försvarsbudget i år uppgår till cirka 150 miljarder euro, och köpkraftsjusterat till cirka 450 miljarder euro. Det är mer än vad Natos europeiska medlemsländer och Kanada tillsammans årligen satsar på försvar. Mot denna bakgrund är det nödvändigt att de europeiska Natoländerna höjer sina försvarsbudgetar. Riktlinjerna för medlemsländernas nya budgetmål kommer att fastställas vid Natos toppmöte i Haag.

(26) Utskottet betonar i likhet med redogörelsen att det ligger i Finlands försvarsintresse att säkerställa kontinuiteten i det militära stödet till Ukraina. Utvecklingen av läget i Ukraina påverkar i

Betänkande FsUB 5/2025 rd

väsentlig grad hur säkerhetsläget i hela Europa utvecklas. Därför måste Finland stödja Ukraina så länge det behövs.

(27) Finland har gett Ukraina betydande stöd i form av försvarsmaterielpaket, som nu uppgår till 28 stycken med ett sammanlagt värde på cirka 2,6 miljarder euro. Finland inledde dessutom i februari 2025 ett nytt stödprogram på 660 miljoner euro för att stärka Ukrainas försvar. Detta program skiljer sig från tidigare stödformer genom att det fokuserar på att beställa ny försvarsmateriel direkt från den finländska försvarsindustrin i stället för att leverera materiel ur lager. Målet är samtidigt att stödja den inhemska försvarsindustrin och förbättra Finlands egen försörjningsberedskap.

(28) Den inhemska försörjningsberedskapen och möjligheterna att stödja Ukraina förbättras också genom det avtal som i maj 2025 ingicks med kommissionen, enligt vilket Finland levererar tung ammunition till Ukraina till ett värde av 90 miljoner euro. Detta stöd finansieras med avkastningen från frysta ryska tillgångar via den europeiska fredsfaciliteten (EPF). Utskottet konstaterar att det på EU-nivå pågår en aktuell diskussion om huruvida frysta ryska tillgångar i sin helhet kan användas för att stödja och återuppbygga Ukraina.

(29) Enligt utredning till utskottet har stödet till Ukraina grundats på noggranna riskbaserade överväganden med beaktande av Finlands egen försvarsförmåga. I den har man beaktat de behov som Ukraina framfört samt Finlands förmåga att överlåta materiel, inklusive möjligheterna att anskaffa ersättande kapacitet inom den tidsram som krävs för att trygga försvarsförmågan. Utskottet betonar att det är av avgörande betydelse för upprätthållandet av försvarsförmågan att det anslås full tilläggsfinansiering för att ersätta den materiel som överlåtits till Ukraina.

Finland försvarar i norr tillsammans med allierade

(30) Enligt redogörelsen håller den strategiska situationen i Nordeuropa på att omformas till följd av Finlands och Sveriges Natomedlemskap och de avtal om försvarssamarbete som ingåtts med Förenta staterna. Natos arktiska landområde och luftrum har utvidgats avsevärt, vilket beaktas i alliansens gemensamma planering, verksamhet och resursfördelning. I norr har Nato nu ett starkt och enhetligt område som sträcker sig från Atlanten till det arktiska området och Östersjön och som endast består av Natoländer och vars försvar för första gången planeras, övas och genomförs som en helhet. Detta skapar en starkare avskräckning i Nordeuropas strategiska ordning, vilket bidrar till att balansera Rysslands militära styrka i de nordliga områdena. Ur ett militärt perspektiv möjliggör detta ett utnyttjande av det operativa djupet bland annat när det gäller att rikta maktmedel och utveckla stödarrangemang.

(31) Enligt redogörelsen hör Finlands territorium till ansvarsområdet för Natos överbefälhavare för Europa. Detta förutsätter att Natos försvarsplaner är praktiskt genomförbara och att Finland kan operera flexibelt tillsammans med sina allierade. De förmågemål som ställts upp för Finland integreras i Försvarsmaktens utvecklingsprogram. Övervakningen av den territoriella integriteten sker i samarbete med Nato, och personal kommer i fortsättningen också att placeras i Natos strukturer.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

(32) I redogörelsen konstateras vidare att Finlands försvarslösning baserar sig på en stark nationell försvarsförmåga som fungerar som en del av Natos kollektiva försvar. Finland bereder sig på omfattande, långvarig och högintensiv krigföring. Nato erbjuder Finland militärt stöd, inklusive kärnvapenavskräckning.

(33) Vid bedömningen av betydelsen av Natos kärnvapenavskräckning instämmer försvarsutskottet i de ställningstaganden som utrikesutskottet framförde i sitt betänkande om den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (UtUB 14/2024 rd): ”Natos strategiska koncept fastställer att alliansens mål är en kärnvapenfri värld, men att Nato är en kärnvapenallians så länge kärnvapen existerar. Det främsta syftet med Natos kärnvapenavskräckning är att bevara freden, förhindra påtryckningar på alliansen och skapa avskräckning mot aggression. Utskottet anser att det för Finland som ny Natomedlem är viktigt att stärka sitt kunnande också inom det här politikområdet i alliansen. Finland deltar i beslutsfattandet om alliansens politik i fråga om kärnvapenavskräckning. Utskottet konstaterar att detta inte står i strid med Finlands traditionellt starka roll i kärnvapenkontrollen och påminner om att alla alliansländer har ratificerat icke-spridningsfördraget.”

(34) Försvarsutskottet anser att ett starkt och handlingskraftigt EU stöder Finlands försvar. I redogörelsen sägs det att EU:s försvarsdimension är strategiskt viktig för Finland. Finland stöder en förstärkning av unionens handlingsförmåga och medlemsstaternas kapaciteter. Utskottet delar redogörelsens uppfattning att Natos och EU:s roller i fråga om Europas säkerhet kompletterar och stärker varandra. Samarbetet mellan EU och Nato har framskridit till exempel när det gäller att bemöta hybridhot, skydda kritisk infrastruktur och utveckla den militära rörligheten.

(35) Utskottet konstaterar att Natomedlemskapet gör det möjligt att ytterligare fördjupa det bilaterala och multilaterala försvarssamarbetet särskilt med de nordiska länderna, Förenta staterna och Storbritannien. För Finland är även Tyskland, Polen, Frankrike, Nederländerna, Estland, Lettland och Litauen viktiga försvarspartner, eftersom alla dessa länder delar en gemensam syn på karaktären av det hot som Ryssland utgör.

(36) Försvarssamarbetsavtalet mellan Finland och Förenta staterna (Defence Cooperation Agreement, DCA) trädde i kraft i september 2024. Avtalet fördjupar försvarssamarbetet mellan Finland och Förenta staterna och kompletterar Finlands Natomedlemskap genom att skapa ramar för samarbete mellan länderna i alla säkerhetslägen. Även om Finland redan är medlem i Nato kompletterar DCA-avtalet medlemskapet genom att erbjuda en särskild bilateral samarbetsram med Förenta staterna. Det möjliggör ett effektivare, mer flexibelt och djupare försvarssamarbete också i vidare bemärkelse med de nordiska och baltiska länderna, som har liknande avtal med Förenta staterna.

(37) Utskottet anser att DCA-avtalet stärker Finlands säkerhet särskilt genom att möjliggöra närvaro av amerikanska trupper, gemensamma övningar samt förhandslagring av försvarsmateriel på finländskt territorium. Det förbättrar avsevärt Finlands beredskap att ta emot hjälp i en kris- eller krigssituation, vilket i sin tur stärker landets försvarsförmåga. Avtalet innehåller dessutom en möjlighet till infrastrukturinvesteringar från Förenta staternas sida på överenskomna områden, vilket stöder samarbetet och beredskapen i kristider. Enligt utredning till utskottet framskrider det praktiska genomförandet av DCA-avtalet väl i samarbete med Förenta staterna.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

(38) Också olika multilaterala initiativ och landsgrupperingar stöder de europeiska ländernas försvarssamarbete: det nordiska försvarssamarbetet (Nordefco), den brittiskledda JEF-styrkan (Joint Expeditionary Force), det tyskledda ramnationskonceptet (Framework Nations Concept, FNC), det franskledda europeiska interventionsinitiativet (European Intervention Initiative, EI2) samt Nordliga gruppen (Northern Group) och försvarssamarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna (Nordic-Baltic, NB8). Utskottet instämmer i redogörelsens bedömning att JEF:s betydelse i Nordeuropa kommer att öka. I det multinationella samarbetet betonar utskottet särskilt betydelsen av Nordefco. Inom ramen för Nordefco har ett nytt samförståndsavtal (MoU) godkänts, vilket möjliggör en betydande fördjupning av försvarssamarbetet.

Natos närvaro i Finland

(39) Finlands och Sveriges anslutning till Nato har avsevärt utvidgat alliansens ansvarsområde i norr. I redogörelsen sägs att detta förutsätter att det i Nordeuropa för Natos mark-, sjö- och luftoperationer inrättas sådan ledning på lägre nivå som har regional kännedom. I enlighet med Finlands mål inrättar Nato i Finland en marktaktisk ledning (Multi-Corps Land Component Command, MCLCC) som lyder under alliansens försvarsgrensgemensamma ledning i Norfolk. Det ledningsorgan som placeras i S:t Michel möjliggör ändamålsenliga ledningsarrangemang för markförsvaret inom alliansen och stöder samtidigt Finlands ansvar för planering och genomförande av försvaret av det egna landet och närområdet.

(40) Utskottet instämmer i redogörelsens bedömning att närvaron av Natos framskjutna markstyrkor (Forward Land Forces, FLF) i Finland stärker avskräckningen och skapar en enhetlig framskjuten försvarsberedskap längs Natos gräns mot Ryssland. Närvaron gör det möjligt för de allierades styrkor att reagera snabbt och kunna förstärka sina trupper i alla situationer och stöder den nationella första insatsen. Modellen möjliggör en ökning av styrkorna i enlighet med de operativa planerna när säkerhetsläget förändras.

(41) Sverige är ramnation för de framskjutna markstyrkor som ska placeras i Finland. Utskottet anser att Sverige är en god och naturlig ramnation. I en krissituation är framför allt Sverige och de övriga nordiska länderna som av Natoländerna har det största intresset av att delta i försvaret av Finland. Avsikten är enligt redogörelsen att få sådana deltagande stater som har dels förmågor som är lämpade för Finlands territorium och förhållanden, dels militära och politiska grunder att långsiktigt förbinda sig till den arménärvaro som här inrättas.

Utvecklingen av armén, flygvapnet och marinen under redogörelseperioden

(42) Enligt redogörelsen baserar sig det nationella försvaret på ett trovärdigt och funktionsdugligt markförsvaret som kan möta omfattande och långvarig krigföring under förhållanden med hög intensitet. Armén har en central roll särskilt i att trygga den territoriella integriteten och i det nationella försvarets första försvarslinje. Enligt utskottet kräver reformen av markförsvaret stora resurser. Storleksskallen ligger på samma nivå som de pågående strategiska projekten inom sjöförsvaret och luftförsvaret sammantaget.

(43) Enligt redogörelsen kräver utvecklingen av försvaret både ny materiel och modernisering av befintlig materiel. Den materiella utvecklingen gäller bland annat anskaffning av nya vapen-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

system och fordon, uppdatering av underrättelse- och ledningssystem samt förbättring av eldkraft och rörlighet. Arméns rörlighet och stridsförmåga hotar att försämrats betydligt på 2030-talet om inte den föråldrade materielen (särskilt pansarskyttebandvagnar och stridsvagnar, infanteristridsfordon, pionjärernas pontonmateriel samt artilleri- och granatkastarsystem) förnyas. Också upprätthållandet av den arktiska rörligheten och de mekaniserade truppernas funktionsförmåga kräver satsningar. Särskild uppmärksamhet fästs vid att upprätthålla och höja beredskap med kort responstid. Utskottet välkomnar att man strävar efter att påskynda tidsplanen för arméns upphandlingar i enlighet med besluten vid ramförhandlingarna i april 2025, eftersom Försvarsmaktens upphandlingsbehov är omfattande och försvarsmaterielen samtidigt blir allt dyrare.

(44) Marinens förmåga att övervaka och trygga den territoriella integriteten förblir stark och stärks när multifunktionskorvetterna i Pohjanmaa-klassen (projektet Flottilj 2020) färdigställs. Korvetterna möjliggör långvariga operationer året om i Östersjön samt deltagande i Natos marina operationer. Ytavvärjnings- och mineringsförmågan upprätthålls och förnyas. Också utvecklingen av undervattensspaningen och minröjningsförmågan har inletts. Marinen förbereder de kapaciteter som krävs enligt Natos försvarsplanering, vilket kräver tilläggsresurser och årtal av arbete.

(45) Luftförsvarets beredskap motsvarar operativt de nuvarande hoten och är en del av Natos luft- och robotförvarssystem. Den betydande utvecklingen av jaktplans- och luftvärnssystemen, inklusive införandet av F-35-jaktplanen och luftvärnssystemet David's Sling, förbättrar luft- och missilförsvarets kapacitet. De nuvarande luftvärnssystemen tas stegvis ur bruk, vilket skapar behov av att anskaffa ersättande system. Luftförsvaret måste möta det ökade hotet från drönare och missiler. Materielens kapacitet anses vara tillräcklig tills de nya systemen tas i bruk, och den nationella flygutbildningen förblir fungerande åtminstone till 2030-talet. Även flygvapnet har inletts planeringen av Nato-kapaciteter, vilket förutsätter tilläggsresurser.

(46) Utskottet konstaterar att den utvärderings- och testningsmodell som används vid Försvarsmaktens stora materielanskaffningar är ett centralt sätt att säkerställa att Finland skaffar de vapensystem som bäst lämpar sig för Försvarsmakten. Modellen bygger på ett praktiskt angreppssätt där olika tillverkares alternativ testas omfattande under finländska förhållanden. I upphandlingsbesluten beaktas prestanda, användbarhet, livscykelkostnader, försörjningsberedskapsspekter samt kompatibilitet med annan materiel.

(47) Utskottet konstaterar att i fråga om vissa avancerade vapensystem är beroendet av endast några leverantörländer stort och att det inte nödvändigtvis finns europeiska alternativ som lämpar sig för Finlands försvarsbehov. De europeiska Natoländernas betydande satsningar på försvaret och utvecklingen av nya vapensystem kan i fortsättningen öppna nya upphandlingskanaler för Försvarsmakten, förutsatt att de europeiska alternativen uppfyller Försvarsmaktens alla krav. Utskottet anser att materielanskaffningarna i ett instabilt världsläge också bör stödja Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. I värsta fall kan ett alltför stort beroende av enskilda länder försvaga försörjningsberedskapen. Denna aspekt bör beaktas när försvarsförvaltningen bedömer vapensystem från de länder och företag som bjuds in till upphandlingstävlingar.

(48) Redogörelsen lyfter också fram den logistiska kapaciteten och den kritiska infrastrukturen som utvecklingsobjekt. För att trygga försörjningsberedskapen förbättras upplagringskapacite-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

ten, trafiklederna och distributionssystemen. Utvecklingen av infrastrukturen stöder både det nationella försvaret och mottagandet av allierade styrkor samt samarbetet med dem.

(49) Miljöansvar ingår i all verksamhet inom Försvarmakten och bidrar till att trygga försvarets verksamhetsförutsättningar i en föränderlig miljö. Försvarsförmågan får dock inte äventyras. Effektiv hantering av miljörisker och förebyggande av negativa konsekvenser beaktas genomgående i Försvarmaktens nationella och internationella verksamhet. Miljöansvaret vidareutvecklas i enlighet med Försvarmaktens miljöstrategi och dess genomförandeplan.

Försvarsförvaltningens personalresurser under redogörelseperioden

(50) Enligt utskottet är en kompetent och med hänsyn till Försvarmaktens växande uppgiftsfält rätt dimensionerad personalstyrka den andra centrala pelaren i Finlands trovärdiga försvarsförmåga, vid sidan av tillräcklig materiell beredskap. Målen för utvecklingen av försvarmaktens personalsystem har fastställts i Försvarmaktens personalstrategi (HESTRA 2023) och statsrådets försvarsredogörelse (SRR 9/2024 rd). Enligt erhållen utredning är målen i försvarsredogörelsen och i Försvarmaktens personalstrategi samstämmiga, och båda har ett planeringsperspektiv som sträcker sig in på 2030-talet. Utskottet anser det viktigt att Försvarmakten främjar en jämlik och jämlik arbetsgemenskap genom jämställdhetsplaner och genom att ha jämställdhetsperspektivet som en grundläggande utgångspunkt i planering och verksamhet.

(51) Försvarmaktens personal i normala förhållanden uppgår i dag till cirka 13 000 anställda, varav cirka 4 500 är civila. I enlighet med riktlinjerna i statsrådets försvarsredogörelse för 2021 beslutades att personalen ska utökas med 500 årsverken för uppgifter som gäller beredskap, utbildning och införande av nya kapaciteter. Ökningen genomförs i snabb takt under åren 2023—2026. Samtidigt har antalet kontraktsanställda militärer höjts permanent till 500 årsverken från år 2024.

(52) Försvarsutskottet anser att systemet med kontraktsanställda militärer i sin helhet behövs och är bra. Systemet med kontraktsanställda militärer är också en bra rekryteringskanal för Försvarmakten. Kontraktsanställda militärer som tjänstgör i 1—2 år har dock inte den kompetens och de rättigheter som yrkesmilitärerna har. Försvarmakten bör noggrant överväga vilka uppgifter kontraktsanställda militärer utses till. Utskottet påpekar att Finlands Natomedlemskap dessutom kan leda till en helt ny grupp kontraktsanställda militärer som kan sändas ut på Natouppdrag.

(53) Enligt erhållen utredning har personalökningarna under den föregående redogörelseperioden visat sig vara otillräckliga. Personalbehoven till följd av Natomedlemskapet handlar i synnerhet om placering av ytterligare personal i Natos strukturer, deltagande i Natos uppgifter i fredstid och i snabbinsatsstyrkan, Natos närvaro i Finland, genomförande av förmågemålen i Natos försvarsplaneringsprocess samt deltagande i det kollektiva försvarets uppgifter enligt Natos artikel 5 inom hela alliansens område.

(54) Därtill fortsätter Finland att delta i internationell militär krishantering och övriga internationella uppgifter och övningsverksamhet samt fördjupar försvarssamarbetet, vilket är viktigt för att främja internationell kompetens. I personallösningarna beaktas utvecklingen i fråga om Europeiska unionens försvarsdimension och annat försvarssamarbete. Nationellt ökar behovet av per-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

sonal till följd av förändringarna i omvärlden, de nya förpliktelserna inom försvarsministeriets förvaltningsområde och den ökning av försvarsbudgeten som följer av dem samt av det ökade behovet av ändringar i lagstiftningen.

(55) I försvarsredogörelsen 2024 fastställs att antalet avlönade anställda bör ökas med 1 500 årsverken under innevarande och nästa valperiod. Enligt utredning till utskottet kan Försvarsmakten rekrytera cirka 250 personer per år. Med beaktande av Finlands säkerhetsmiljö anser utskottet att det årliga rekryteringsmålet kunde vara högre. Försvarsförvaltningen bör överväga olika möjligheter att snabbt öka utbildningskapaciteten vid de militära läroanstalterna.

(56) Utskottet konstaterar att redogörelsen (s. 70) innehåller en god bedömning av olika sätt att använda personalen mer flexibelt än tidigare. Ett exempel på det nya tänkande som behövs är möjligheten att vid behov flytta yrkesmilitärer som överskridit den lägsta obligatoriska avgångsåldern till en annan militär tjänst, vilket också stöds av det gällande militärpensionssystemet.

(57) Utskottet har i sina tidigare ställningstaganden uttryckt oro över hur Försvarsmaktens personal orkar i arbetet. Enligt de sakkunniga som utskottet har hört tryggas personalens ork i första hand genom att personalstyrkan är tillräcklig, att ledningen främjar arbetsförmågan, att arbetsbelastningen är hanterlig och att återhämtningen säkerställs. Utskottet betonar den linjedragning i redogörelsen enligt vilken principerna för personalanvändningen och anställningsvillkoren forts löpande ska ses över i samarbete mellan försvarsministeriet och personalorganisationerna. Utskottet förutsätter att det hålls informerat om hur dessa förhandlingar inom försvarsförvaltningen framskrider.

(58) Utskottet betonar att oklara anställningsvillkor som avviker avsevärt från varandra inte är ändamålsenliga, och försvarsförvaltningen måste kunna harmonisera och förtydliga anställningsvillkoren för personer som tjänstgör i olika internationella uppdrag. Till exempel tillämpades villkoren för tjänstgöring i hemlandet när flygvapnet deltog i operationen Air Shielding i Rumänien. Också tilläggen för make och dagvårdsfrågorna skiljer sig avsevärt åt mellan olika internationella uppdrag. Utgångspunkten bör vara att det alltid finns motiverad och kunnig personal för alla internationella uppdrag inom Försvarsmakten. Vid granskningen av anställningsvillkoren är det naturligt att jämföra med praxis och ersättningsnivåer i de övriga nordiska länderna.

(59) Försvarsutskottet har i sina tidigare ställningstaganden också fäst uppmärksamhet vid arbetstidslagen för försvarsmaktens tjänstemän, som är från 1970 och behöver uppdateras. Lagen är särskilt problematisk med tanke på personalens ork, funktionsförmåga och de krav som medlemskapet i Nato medför. Utskottet anser det vara viktigt att försvarsförvaltningen tillsammans med personalorganisationerna utan dröjsmål granskar frågor som gäller personalens ork tillräcklighet, inklusive behovet att revidera arbetstidslagen från 1970.

Redogörelsens riktlinjer för försvarsutgifterna och Natos budgetmål

(60) Finlands försvarsutgifter uppgår till cirka 7,3 miljarder euro år 2025. I detta belopp ingår, utöver försvarsministeriets förvaltningsområde (6,5 miljarder), även militärpensioner, vissa utgifter för Gränsbevakningsväsendet samt utrikesministeriets andel av utgifterna för militär kris-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

hantering. Försvarsutgifterna ökar under 2020-talet i synnerhet på grund av genomförandet av strategiska projekt (F-35-projektet och Flottilj 2020). Försvarsutgifternas andel beräknas vara cirka 2,5 procent av bruttonationalprodukten (BNP) 2025.

(61) Enligt den ram för de offentliga finanserna som offentliggjordes i slutet av april 2025 strävar statsminister Orpos regering efter att försvarsutgifterna enligt Natos beräkningssätt ska uppgå till minst tre procent av BNP senast år 2029. Redogörelsen lägger fast att försvarsutgifterna över valperioderna ska dimensioneras åtminstone enligt den ambitionsnivå som Nato gemensamt fastställt. Finansieringen anknyter således till den pågående diskussionen inom alliansen om vilken nivå medlemsländernas försvarsutgifter bör ligga på för att en tillräcklig avskräckning ska uppnås.

(62) Avsikten är att vid Natos toppmöte i Haag i slutet av juni 2025 besluta om en ny nivå för försvarsbudgeten. Den nuvarande målnivån, som fastställdes 2014, är två procent av BNP. Av Natos medlemsländer uppnår 23 av 32 detta mål. Förenta staternas president Donald Trump har förespråkat en målnivå på fem procent av BNP. Inom Nato övervägs en modell där de egentliga försvarsutgifterna skulle uppgå till cirka 3,5 procent och där 1,5 procentenheter kunde inkludera exempelvis utgifter för militär rörlighet och cybersäkerhet. Utskottet betonar att riksdagens budgetmakt måste respekteras vid behandlingen av målen för Natos försvarsutgifter.

(63) Försvarsutskottet håller med finansutskottet om att definitionen av Natos försvarsutgifter genuint bör främja en konkret förstärkning av alliansens avskräckning och försvar. För Finland är det viktigt att alla medlemsländer satsar på sitt försvar och med sina försvarsbudgetar eftersträvar en stark och kostnadseffektiv prestationsförmåga, eftersom västliga Natoländers trupper och materiel används i länder vid Natos frontlinje i en krissituation. Försvarsutskottet betonar att Natos försvarsplaneringsprocess (Nato Defence Planning process, NDPP) ger konkreta och behovsbaserade grunder för vilken nivå medlemsländernas försvarsbudgetar bör höjas till. Utskottet anser att alla Natoländers försvarsbudgetar måste ligga på en nivå som gör det möjligt att uppnå de förmågemål som alliansen gemensamt har fastställt.

(64) Försvarsutskottet konstaterar att Nato har haft en gemensam, vedertagen definition för försvarsutgifterna sedan början av 1950-talet. Enligt utredning är det inte möjligt att göra nationella förbehåll eller undantag. De indirekta kostnaderna för värnplikten, som bland annat ETLA har uppskattat i en studie från 2021 som alternativkostnader ur arbetsmarknadsperspektiv, ingår inte i de försvarsutgifter som definieras av Nato. Enligt utskottet är det särskilt i kontakterna med andra Natoländer skäl att lyfta fram denna kalkylerade kostnad på cirka en miljard euro, eftersom den belyser de direkta och indirekta resurser som Finland anvisar för sitt försvar. Utskottet påpekar att till exempel Natos generalsekreterare Rutte i offentliga uttalanden redan har beaktat denna kostnad för Finlands del.

(65) Utskottet konstaterar att starka offentliga finanser är en nödvändig förutsättning också för tillräckliga resurser till försvaret och för samhällets krishanteringsförmåga. De ökande försvarsutgifterna är motiverade på grund av det långvariga säkerhetshot som Ryssland utgör. Det är möjligt att ansvarsfullt stärka Finlands försvar som ett led i en övergripande och hållbar finanspolitik. Försvarsutskottet anser att det är av största vikt att beakta finansutskottets synpunkt att satsningar

Betänkande FsUB 5/2025 rd

på förebyggande beredskap och förstärkning av avskräckningen är nödvändiga och avsevärt mindre än de omätbara förluster som ett krig skulle medföra.

Värnplikten i Finland

(66) Enligt redogörelsen förblir värnplikten en hörnsten i försvaret och den producerar en bred och kunnig reserv för att försvara hela landet — även som Nato-medlem. Utskottet instämmer i redogörelsens bedömning att medborgarnas stöd för värnplikten fortfarande är starkt, vilket utgör en god grund för att vidareutveckla systemet. Enligt redogörelsen medför befolkningsutvecklingen utmaningar för upprätthållandet av systemet, såsom minskande åldersklasser och en polariserad funktionsförmåga.

(67) Utskottet välkomnar den proposition om att höja den övre åldersgränsen för reservister till 65 år som kommer att lämnas till riksdagen hösten 2025. Reservens storlek skulle därmed öka med 125 000 värnpliktiga. År 2031 uskulle reserven omfatta cirka en miljon personer. Genom att höja åldersgränsen säkerställs att de reservister som är centrala för Försvarmakten står till förfogande en längre tid både under normala förhållanden och under undantagsförhållanden. Sådana personer kan till exempel vara erfarna utbildare eller specialister inom kommunikation, medicin eller logistik. Också Finlands Natomedlemskap ökar behovet av erfarna reservister både i Finland och utomlands.

(68) Försvartsutskottet betonar att grunden för reservistutbildningen utgörs av repetitionsövningar och frivilliga övningar som ordnas av Försvarmakten. Försvarmakten utbildar årligen cirka 20 000 beväringar, av varav omkring 1 000 är kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst. Dessutom ordnas årligen repetitionsövningar för 28 000 personer och frivilliga övningar för 8 000 personer. Försvarsutbildningsföreningen ordnar också övningar för cirka 25 000 personer.

(69) I redogörelsen sägs det att antalet personer som förordnas till tjänstgöring ska ökas och att i synnerhet rekryteringen av kvinnor till frivillig militärtjänst ska främjas. Även antalet avbrott i tjänstgöringen ska minskas, vilket förutsätter att tjänstgöringen görs mer meningsfull och att stödet förbättras. Utskottet konstaterar att beväringstjänsten bör utvecklas så att den är motiverande, trygg och successivt mer krävande. För att minska avbrotten bör uppmärksamhet fästas vid tjänstgöringens inledande skede, insamling av respons och individuella stödåtgärder. Digitaliseringen erbjuder möjligheter att förbättra utbildningens kvalitet och effektivisera de administrativa processerna. Simulatorer, distansutbildningsmiljöer och elektronisk ärendehantering bör tas i bruk i så stor utsträckning som möjligt i olika skeden av beväringstjänsten.

(70) Utskottet anser att samhällsförändringar, såsom minskande åldersklasser och polariserad funktionsförmåga bland unga, förutsätter att värnpliktens strukturer uppdateras. Uppbådssystemet bör utvidgas till att omfatta hela åldersklassen. Då bedöms alla ungas situation på lika villkor och var och en kan styras till tjänstgöringsuppgifter som motsvarar hens förmåga och intresse. Det ökar likabehandlingen och gör tjänstgöringen mer meningsfull.

(71) Utskottet påpekar att de ungas allmänna välbefinnande har ett nära samband med värnpliktens framgång och till hur försvaret fungerar i stort. Värnpliktssystemet bygger på att de unga är fysiskt och psykiskt kapabla att fullgöra beväringstjänsten. Om de ungas välbefinnande försäm-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

ras i stor utsträckning återspeglas det direkt i de värnpliktigas prestationsförmåga, utbildningsbarhet och motivation. För att värnplikten ska förbli fungerande och rättvis är det viktigt att satsa på de ungas välbefinnande redan innan de träder i tjänst. Det innebär bland annat att stärka mentalförstärkande tjänster, främja fysisk aktivitet samt stödja utbildnings- och arbetslivsvägar.

(72) Alla beväringar är inte lämpade för stridsuppgifter i frontlinjen, till exempel av hälsoskäl såsom övervikt eller andra begränsningar i funktionsförmågan. Trots detta kan de delta i meningsfulla och kritiska uppgifter som stöder Försvarsmaktens övergripande prestationsförmåga. kan särskilt vara teknikrelaterade roller, såsom stöd för cyberförsvar. Utskottet betonar att Försvarsmakten i fortsättningen i högre grad bör utnyttja beväringarnas olika styrkor och kompetensprofiler för att effektivt ta till vara hela åldersklassens potential till nytta för försvaret och den övergripande säkerheten.

(73) Utvecklingen av den frivilliga militärtjänsten för kvinnor är en central del av moderniseringen av systemet. Hindren för deltagande bör sänkas, och särskilt med tanke på minskande åldersklasserna bör kvinnornas roll i försvaret stärkas bland annat genom gemensamma uppbåd, kommunikation, karriärmöjligheter och utveckling av utbildningen. Samtidigt är det viktigt att se till att kvinnor har likvärdiga möjligheter som män under tjänstgöringen. Utskottet påpekar att både tanken om gemensamma uppbåd och höjningen av reservens övre åldersgräns bygger på det betänkande som den parlamentariska värnpliktskommittén offentliggjorde i november 2021.

(74) I och med internationaliseringen accentueras det internationella övnings- och samarbetsmomentet inom värnplikten. Tjänstgöringens attraktionskraft stöds också av tillräckliga ekonomiska och sociala incitament. Dagpenningar, stödformer och möjligheten att kombinera tjänstgöring med till exempel studier eller familjeliv bör vidareutvecklas. Enligt utskottet är det nödvändigt att höja dagpenningen avsevärt.

(75) I finansutskottets utlåtande behandlas problemet med dålig inomhusluft i kaserner, vilket även försvarsutskottet länge har uppmärksammat. Försvarsutskottet anser att det är en helt ohållbar situation att Försvarsmaktens resurser har höjts avsevärt och fortsätter att höjas, men att det inte finns resurser för att sanera byggnader med inomhusluftsproblem och att det tar årtal att åtgärda problemen. Utskottet betonar i likhet med finansutskottet att fastigheter med inomhusluftsproblem inte får användas som inkvarterings- eller arbetsutrymmen för beväringar. Försvarsutskottet förutsätter att lokalerna saneras omedelbart eller att ersättningslokaler ordnas för beväringarna. Genomförandet av lokallösningarna förutsätter att Senatkongressen anvisas tillräckliga investeringsfullmakter som riktas till Försvarsfastigheter.

(76) Civiltjänsten har en viktig men delvis ännu outnyttjad roll som en del av Finlands övergripande säkerhet. Utskottet anser att civiltjänsten systematiskt bör utvecklas som en del av systemet för övergripande säkerhet, till exempel som en resurs för att utveckla befolkningsskyddets prestationsförmåga. Utvecklingen av civiltjänsten hör till arbets- och näringsministeriets ansvarsområde.

Det frivilliga försvaret i Finland

(77) Det frivilliga försvaret har fått ökad betydelse som en del av Finlands övergripande säkerhet. Det erbjuder möjlighet att delta i försvaret även för medborgare som inte har fullgjort beväringstjänst eller som vill upprätthålla och utveckla sin kompetens efter tjänstgöringen. Försvarsutbildningsföreningen är en central aktör inom det frivilliga försvaret, och dess utbildningsverksamhet har vuxit avsevärt under de senaste åren. Utskottet konstaterar att även reservistorganisationerna har en oundgänglig roll i det frivilliga försvarsarbetet.

(78) En arbetsgrupp tillsatt av försvarsministeriet har utarbetat en utredning om målsättningen för det frivilliga försvaret fram till 2030. I utredningen föreslås det att Försvarsutbildningsföreningens roll både under normala förhållanden och under undantagsförhållanden bör stärkas. Dessutom bör Försvarsutbildningsföreningens uppgifter kopplas närmare till Försvarsmaktens operativa planering och dess roll i undantagsförhållanden definieras tydligt.

(79) I utredningen konstateras vidare att en övergång från en individcentrerad utbildningsmodell till en mer omfattande trupputbildning är ett av de centrala målen. Det föreslås också att reservister i framtiden ska kunna ha ett större ansvar som utbildare och ledare inom den frivilliga verksamheten.

(80) Utskottet anser att utredningen är bra och att budskapet är klart: strukturerna och resurserna för det frivilliga försvaret måste uppdateras så att de motsvarar dagens säkerhetspolitiska miljö. Målet är att bygga upp ett system där medborgarna kan delta i försvaret på ett meningsfullt och verkningsfullt sätt.

(81) Utvecklingsåtgärderna förutsätter inte bara att lagstiftningen uppdateras utan också långsiktig och förutsägbär finansiering. Utskottet påpekar att den nuvarande modellen är helt ohållbar med tanke på en långsiktig planering av verksamheten, eftersom finansieringen av Försvarsutbildningsföreningen och dess medlemsorganisationer inom det frivilliga försvaret bygger på statsandelar som varje år är osäkra. Även utvecklingen av utbildningslokaler, material och informationssäkra system är nödvändig för att verksamheten ska kunna utvidgas. Samtidigt behövs ett effektivare samarbete mellan myndigheter och andra försvarsaktörer.

(82) Utskottet konstaterar att utvecklingen av det lokala försvaret i Finland har en stark koppling till det frivilliga försvaret, särskilt genom reservisternas och Försvarsutbildningsföreningens utbildningsverksamhet. Reservisterna utgör stommen i de lokala trupperna, och Försvarsutbildningsföreningen erbjuder dem utbildning som stöder den territoriella försvarsförmågan och snabb aktionsberedskap. Frivillig utbildning möjliggör att reservens kompetens upprätthålls och utvecklas, vilket förbättrar beredskapen att reagera på kriser och att stödja myndigheterna. I modellen för övergripande säkerhet är de frivilliga en viktig del av samhällets resiliens.

(83) Det frivilliga försvarets internationalisering är en allt viktigare del av Finlands säkerhetstänkande. Internationella kriser, hybridhot och ett fördjupat samarbete med allierade — särskilt till följd av Nato-medlemskapet — understryker behovet av internationellt utbyte och kunskapsdelning även bland de frivilliga aktörerna.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

(84) Utskottet konstaterar att det frivilliga försvaret behöver stödjas också på annat sätt än genom att utveckla Försvarsutbildningsföreningens och olika reservistorganisationers ställning. Rätten till skatteavdrag för utrustning som lämpar sig för militärt bruk är en konkret handräckning till aktiva reservister som i vilket fall som helst lägger ned mycket tid och egna resurser på frivilligt försvarsarbete. Utskottet anser i likhet med finansutskottet att utredningen om skatteavdragsrätten bör fortsätta så att stödet kan avgränsas tillräckligt tydligt och därmed göras genomförbart.

(85) Utskottet anser det viktigt att kvinnors möjligheter att delta i det frivilliga försvaret utvecklas så att alla medborgare kan erbjudas tillräckligt omfattande färdigheter att agera i krissituationer och under undantagsförhållanden. Utskottet anser att utbildning som främjar den militära förmågan i princip endast ska ges män som fullgjort värnplikt och kvinnor som fullgjort frivillig militärtjänst.

(86) Utskottet anser att det ur ett jämställdhetsperspektiv kan ifrågasättas att utbildning i beredskap och säkerhet inte får statligt stöd. Utskottet anser det viktigt att försvarsministeriet i samband med den övergripande översynen av lagstiftningen om frivilligt försvar utreder under vilka förutsättningar beredskaps- och säkerhetsutbildningen kunde få statligt stöd.

(87) Kvinnornas roll under undantagsförhållanden skulle även förtydligas av ett säkerhetsregister. Frågan har diskuterats i 25 år, men projektet har inte framskridit. Många kvinnor som inte har fullgjort frivillig militärtjänst vill vara till nytta för samhället under undantagsförhållanden och olika störningar. De har på sin fritid deltagit i beredskaps- och säkerhetsutbildningar. Ett register kunde upprättas över alla som har genomgått säkerhetsutbildning. Utskottet påpekar att frågan också har tagits med i regeringsprogrammet: ”Samordningen av föreningar och organisationer inom tredje sektorn som samarbetar med försvaret förbättras och det skapas en möjlighet att registrera personer som de har utbildat för att personerna vid behov ska kunna nås.”

(88) En helt central fråga för att trygga det frivilliga försvarets verksamhetsförutsättningar är ett rikstäckande nätverk av skjutbanor. Försvarsmakten har 40 skjutbanor och de är inte geografiskt jämnt fördelade över hela landet. Det finns cirka 670 civila skjutbanor runt om i Finland. Antalet civila skjutbanor i Finland har minskat avsevärt under de senaste 20—30 åren — på 1990-talet fanns det uppskattningsvis 2 000—2 500 skjutbanor i landet.

(89) Målet i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram är att antalet utomhusskjutbanor ska öka till cirka tusen fram till år 2030. Det skulle innebära att över 300 nya skjutbanor inrättas runt om i landet. Särskild vikt läggs vid att öka antalet gevärsbanor och funktionella banor, så att de bättre betjänar reservister, myndigheter, jägare och sportskyttar.

(90) En av de centrala utmaningarna vid ökningen av antalet banor är miljötillståndsprocedsen, som för närvarande är långsam och komplicerad. För närvarande har endast cirka 290 skjutbanor ett giltigt miljötillstånd, vilket innebär att nästan hälften av banorna verkar i en oklar tillståndssituation. Utskottet anser att det är möjligt att öka antalet skjutbanor på ett sätt som tryggar förutsättningarna för skjutövningar i hela Finland och samtidigt beaktar miljöskyddsaspekterna på ett ändamålsenligt sätt. I det fortsatta arbetet är det också viktigt att säkerställa att alla skjutbanor som är i användning har miljötillstånd.

Den föränderliga krigföringen

(91) Enligt de sakkunniga som utskottet hört har kriget i Ukraina i huvudsak utvecklats på det sätt som också den finländska försvarsplaneringen har förutsett. Även om ny teknik har tillfört nya förmågor på slagfältet har den inte ersatt traditionell kinetisk krigföring. Ett långvarigt krig lyfter fram betydelsen av värnpliktsbaserad truppproduktion och inhemsk produktion av försvarsmateriel, särskilt vad gäller ammunition till artilleri och granatkastare.

(92) En av de viktigaste iakttagelserna har varit den betydande ökningen av drönarnas och andra obemannade systems roll och den snabba tekniska utvecklingen av dem. Också precisionsvapnens betydelse har tydligt framträtt under kriget. De precisionsvapensystem som ukrainarna använt, såsom det amerikanska raketartillerisystemet HIMARS, har visat sig kunna slå mycket effektivt mot Rysslands logistik och operativa förmåga.

(93) Kriget i Ukraina visar att framtida konflikter, utöver användningen av traditionella konventionella väpnade styrkor, också betonar högteknologiska lösningar, effektiv underrättelseverksamhet, informationskrigföring och ett samhälles starka resiliens. Moderna väpnade styrkor måste satsa inte bara på teknologisk överlägsenhet utan också på samhällets beredskap att uthärda långvariga kriser och olika former av hybridpåverkan.

(94) Kognitiv krigföring är en modern form av påverkan som syftar till att påverka målgruppens tänkande, perception, känslor och beslutsfattande — ofta omärkligt och långsiktigt. Den är en central del av det bredare spektrumet av hybridpåverkan och psykologisk krigföring, där målet är att underminera samhällets resiliens utan att använda traditionellt väpnat våld.

(95) Informationskrigföring har fått en helt ny betydelse till följd av den tekniska utvecklingen och digitaliseringen. Kriget i Ukraina är en av de första konflikterna där sociala medier och digital kommunikation har haft ett betydande inflytande på den allmänna opinionen och moralen — inte bara lokalt utan även globalt. Cyberattacker och elektronisk krigföring har hört till vardagen, vilket understryker hur avgörande det är att trygga samhällets och de väpnade styrkornas digitala säkerhet och beredskap att möta hybridhot.

(96) Utskottet instämmer i sakkunnigbedömningen att ett utnötningskrig inte är en hållbar strategi för Finland, eftersom motståndaren kan vara numerärt överlägsen och ha förmåga till riktäckande eldgivning. Därför måste Finlands försvar bygga på manöverkrigföring, där tonvikten ligger på lägesbild, rörlighet, överraskning, precisionsverkan och decentraliserad ledning. Strävan är att alltid att behålla initiativet.

(97) Finlands försvarsmiljö är exceptionellt krävande. Finland är ett arktiskt land där väderförhållanden, ljusförhållanden, marktäckning och begränsningar i satellitförbindelser alla påverkar den militära prestationsförmågan. Förmåga att verka i denna miljö förutsätter tekniska lösningar som fungerar i kyla, dålig sikt och skuggzoner.

(98) Enligt erhållen utredning har drönarkrigföring haft en mycket betydande roll i kriget i Ukraina, och drönarnas andel av de förluster som orsakats ryska soldater uppgår redan till över två tredjedelar. Både Ukraina och Ryssland använder i stor utsträckning FPV-drönare (first-per-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

son view) flexibelt för måligenkänning och målangivelse. FPV-drönare kan utrustas med sprängämnen och styras exakt mot fiendemål som fordon, stridsvagnar, bunkrar eller trupper. Drönare har haft en betydande inverkan på truppers moral, operativa rörlighet och försörjningsleder, och deras närvaro utgör ett ständigt hot som förändrar den traditionella slagfältsdynamiken.

(99) Utskottet betonar att Försvarsmakten i Finland måste satsa betydligt mer resurser än i nuläget på drönarkrigföring. Detta utvecklingsarbete bör ske i nära samarbete med Ukraina, eftersom ukrainarna har den bästa förståelsen för hur drönarkrigföring utvecklas. Det är också ändamålsenligt att utveckla drönarteknik i samarbete med inhemska företag och forskningsinstitut.

(100) Effektiv användning av drönare förutsätter utbildning på alla nivåer — från enskilda beväringar till större truppförband. Drönartekniken utvecklas också snabbt, vilket innebär att drönarnas livslängd kan vara kort och systemen snabbt bli föråldrade. Utskottet betonar att en snabb uppskalning av inhemsk drönarproduktion i en krissituation är en central del av modern försvarsförmåga. När produkten i hög grad är av inhemskt ursprung stärkes försörjningsberedskapen och minskar beroendet av utländska leverantörer och logistikkedjor, som i en kris kan störas eller helt brytas.

(101) Den teknologiska utvecklingen inom försvaret påverkar också nationalekonomin. Teknik med dubbla användningsområden ger möjlighet att förena försvarsmässiga och ekonomiska nyttor. Det förutsätter en nationell teknologistrategi som beaktar försvarets särskilda behov. Genomförandet av strategin stöds av en materialstrategi och smidiga upphandlingsförfaranden som möjliggör nätverksbaserad och experimentell utveckling. Utskottet påpekar att snabb implementering av innovationer för försvarsändamål inte har varit en styrka för Finland. Det finns visserligen förståeliga skäl till detta, eftersom vapen som tas i bruk i fält måste vara tillförlitliga och säkra för användarna. Försvarsmakten bör dock fästa särskild uppmärksamhet vid denna fråga.

(102) Den teknik som utvecklas ska motsvara den finländska verksamhetsmiljöns särdrag, vara nationellt kontrollerbara och ha exportpotential. Sådana tekniker är bland annat pansarfordon, drönare, sensorer, kommunikationsnät, optoelektronik, lätt ballistiskt skydd och CBRN-system. Också utbildningens roll är central: för att bevara kompetensen behövs forskning och universitetsutbildning.

(103) Försvarsredogörelsen innehåller en beklagligt kortfattad beskrivning (s. 78) av hur försvarsförvaltningens forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet utvecklas. Enligt redogörelsen främjar försvarsförvaltningen den inhemska försvarsindustrins FoUI-verksamhet utifrån militära förmågor, så att utvecklingsarbetet inom forsknings- och teknologisektorn i första hand upphandlas i hemlandet. Utskottet konstaterar att det med tanke på utvecklingen av inhemsk kompetens och försvarsindustri är mycket viktigt att samtidigt främja målinriktat samarbete inom Nato och EU samt i andra bilaterala och multilaterala FoUI-samarbetsstrukturer. Även utnyttjandet av internationella finansieringsmekanismer måste främjas.

(104) Finansutskottet konstaterar i sitt utlåtande att utvecklingen av en bred kompetens för försvaret vilar på det nationella FoUI-systemet och dess förmåga att långsiktigt producera ny kunskap och kompetens. Offentlig finansiering som finansierar grundforskning och bygger upp en kunskapsbas är således ytterst viktigt för försvaret. Den tekniska utvecklingen förändrar krigfö-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

ringens karaktär och påverkar de militära lösningarna, så försvarets behov bör ses som en del av FoUI-finansieringen. Förvarsutskottet instämmer i detta.

Rymdens växande betydelse för försvaret

(105) I redogörelsen behandlas rymdens växande betydelse för Finlands försvar kortfattat men med betoning på relevanta perspektiv. Enligt inkommen utredning är utnyttjandet av rymden en väsentlig del av krigföringen, och stormakternas teknologiska kapplöpning sträcker sig till rymden. Rymdtekniken utvecklas allt snabbare, det är lättare att nå rymden och den militära användningen av rymden ökar. Moderna vapensystem och ledningsförmågan är i allt högre grad beroende av system som verkar i rymden. Också nationella funktioner som är kritiska för försörjningsberedskapen, såsom datakommunikation, energiproduktion, finanssektorn och aktörer inom den inre säkerheten, är beroende av tjänster som produceras med rymdteknik.

(106) Redogörelsen konstaterar att rymden är en snabbt utvecklande och allt viktigare militär verksamhetsmiljö, vars betydelse framhävs både i egna och motståndarens operationer. Finlands försvar bygger särskilt på satellittjänster som används för underrättelseinhämtning, övervakning, målangel, informationsöverföring samt hantering av positions-, tids- och navigeringsdata. Samtidigt förbereder man sig på situationer där någon försöker störa dessa tjänster.

(107) Utskottet anser att det är mycket nödvändigt att redogörelsen innehåller en skrivning om att försvarsförvaltningen utarbetar en rymdstrategi för försvaret. Strategin ska precisera utvecklingen av rymdmiljön samt försvarsförvaltningens rymdrelaterade mål, prioriteringar och behövliga åtgärder. Utskottet påpekar att det tar flera år att bygga upp rymdförmågor, så utvecklingsåtgärderna bör inledas omedelbart. Ett betydande och nödvändigt projekt är också inrättandet av ett rymdlägescenter, vilket också förvarsutskottet länge har förespråkat. Syftet med rymdlägescentret är att ta fram en rymdlägesbild i samarbete med Finlands internationella partners. Centret ska enligt planerna vara i drift 2028.

(108) Utvecklingen av rymdförsvaret förutsätter också ett nära internationellt samarbete. Enligt uppgift deltar försvarsförvaltningen bland annat i olika Natoprojekt (APS, NORTHLINK och STARLIFT) och utnyttjar olika EU-projekt. Utskottet anser att Finland har goda möjligheter att inom rymdförsvaret samarbeta med centrala allierade, särskilt med de övriga nordiska länderna.

(109) Enligt utskottet finns det rymdkompetens i världsklass i finländska företag (till exempel ICEYE och ReOrbit). Utskottet anser att det är nödvändigt att samarbetet mellan Förvarsmakten, Meteorologiska institutet och andra myndighetsaktörer samt universitetsvärlden och näringslivet ytterligare fördjupas i utvecklingen av rymdförsvaret. Utskottet betonar att det unika rymdkompetenskluster som har skapats i Finland målmedvetet bör utvecklas och stödjas av staten, samtidigt som det säkerställs att regleringsmiljön förblir så företagsvänlig som möjligt.

Militär försörjningsberedskap: styrkor, utmaningar och utvecklingsbehov

(110) Den militära försörjningsberedskapen är ett viktigt element i den nationella försvarsförmågan. Det innebär kapacitet att trygga Förvarsmaktens och andra säkerhetsaktörers materiella, logistiska och infrastrukturrelaterade funktionsförmåga i alla säkerhetslägen, inklusive långvari-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

ga kriser och väpnade konflikter. Försörjningsberedskapen stöder sig för sin del på hela samhällets infrastruktur, trafiknät, industriell beredskap och internationella förbindelser.

(111) Finlands försörjningsberedskapssystem baserar sig på principen om totalförsvar, där olika förvaltningsområden, näringsliv och myndigheter har ett intensivt samarbete. Enligt utskottet är denna omfattande verksamhetsmodell internationellt sett exceptionellt välorganiserad. Finland har kompetens, strategisk beredskapslagring och fungerande försörjningsberedskapscentraler. Dessutom möjliggör den höga beredskapen hos det lokala försvaret och reserven en effektiv decentralisering av distributionen och underhållet av materiel. Landets stora yta erbjuder djup och alternativa rutter för underhållsverksamhet.

(112) Samtidigt står Finland inför flera utmaningar i fråga om försörjningsberedskapen. Långa avstånd, gles bosättning och begränsade transportrutter gör logistiken sårbar. Största delen av de kritiska varuflödena går via Östersjön, vilket gör att försörjningsberedskapen är utsatt för störningar i sjötransporterna. Dessutom är Finland beroende av utländska råvaror, försvarsmateriel och system vars tillgänglighet kan försämrats i en krissituation. Den inhemska försvarsindustrin kan inte ensam täcka alla materielbehov. Också kritisk infrastruktur, såsom datanät och energiförsörjning, är sårbar för hybridpåverkan.

(113) Utskottet betonar att utvecklandet av den militära försörjningsberedskapen förutsätter att transportkapaciteten och alternativa underhållsrutter stärks, särskilt för situationer där Östersjöförbindelser inte är tillgängliga. Den inhemska produktionen och de strategiska lagren måste utvidgas, särskilt när det gäller viktig utrustning och reservdelar. Finland bör öka kompatibiliteten med Natos logistiksystem genom att utveckla standardiseringen och delta i gemensamma övningar. Dessutom måste logistikkedjorna få stärkt skydd mot cyberhot och störningar i energiförsörjningen. Transportnätet måste vara kristallt och flexibelt för att vara till nytta både för den nationella rörligheten och för en snabb förflyttning av allierade.

(114) Ett särskilt viktigt utvecklingsobjekt när det gäller att förbättra den militära rörligheten och försörjningsberedskapen är enligt utskottet att stärka bannätet och vägförbindelserna västerut mot Sverige och Norge (t.ex. projektet Nordic Connector). I nuläget är Finland logistiskt sett en relativt isolerad ö, och förbindelserna med omvärlden går till stor del via Östersjön. Norges hamnar i Barents hav i norr erbjuder ett strategiskt värdefullt tillträde till Atlanten, vilket blir livsviktigt i en krissituation om Östersjöförbindelserna bryts. En utveckling av bannätet till Sverige och Norge skulle möjliggöra en alternativ rutt för överföring av trupper och materiel, och samtidigt stödja Finlands roll som en del av Natos kollektiva försvar. Förbindelser till de andra nordiska länderna skulle förbättra både försörjningsberedskapen och mottagarlandets stödberedskap. Vägnätet måste vara tillräckligt starkt och flexibelt för att tung militär materiel ska kunna förflyttas. Vid utvecklandet av vägnätet måste samarbetet med internationella trupper beaktas.

(115) Livsmedelstryggheten är en väsentlig del av den militära försörjningsberedskapen. Det innebär att befolkningen och försvarsmakten också under undantagsförhållanden har tillräckligt med säker och näringsrik mat. I ett militärt sammanhang går detta inte bara ut på att livnära stridsdugliga trupper utan också att upprätthålla hela samhällets funktionsförmåga i krissituationer. Den inhemska livsmedelsproduktionen minskar beroendet av utländska leveranskedjor som kan störas under krig eller i kris. Om människorna har säker tillgång till mat bibehålls stabiliteten och

Betänkande FsUB 5/2025 rd

försvarsviljan i samhället bättre. Därför är tryggheten av livsmedelsförsörjningen inte bara en militär uppgift utan en försörjningsberedskapsfråga som gäller hela samhället.

(116) Det är en central del av den militära försörjningsberedskapen att se till att energiförsörjningen är planmässig och att den fungerar. Det innebär att både befolkningen och Försvarsmakten under undantagsförhållanden har tillräcklig tillgång till bränsle, värme och el. I ett militärt sammanhang begränsar sig energiförsörjningen inte enbart till behoven hos stridsdugliga trupper utan täcker hela samhällets energibehov. Samhällets funktionsförmåga är en förutsättning för ett hållbart försvar och bygger på tillgång till energi. Upprätthållandet av den inhemska energiproduktionen, energilagringen samt produktionskedjornas och leveranskedjornas livskraft är kritiska metoder för att minska beroendet av utländska leveranser som kan avbrytas eller äventyras i kriser och krig.

Befolkningsskyddet

(117) Försvarsutskottet betonar befolkningsskyddets betydelse som ett av elementen i Finlands övergripande säkerhet och ett trovärdigt försvar. Även om redogörelsen erkänner vikten av totalförsvaret, behandlar den det civila samhällets roll snävt, närmast som stödfunktion för det väpnade försvaret. Utskottet betonar att tryggheten av det civila samhällets verksamhetsförutsättningar – i synnerhet skyddet av befolkningen och den kritiska infrastrukturen – är lika viktigt ur både civil och militär synvinkel.

(118) Befolkningsskyddets primära uppgift är att skydda civilbefolkningen under olika undantagsförhållanden, såsom väpnade konflikter, storolyckor, strålnings- och kemikalieolyckor samt situationer med hybridpåverkan. Det bygger på räddningslagen och beredskapslagen, och genomförandet baserar sig på samarbete mellan myndigheter, företag och allmänhet. Enligt uppgift är ansvaret för befolkningsskyddet splittrat inom olika förvaltningsområden och lagstiftningen innehåller motstridigheter som försvagar konsekvensen i verksamheten. Befolkningsskyddet uppfattas felaktigt bara som en uppgift som räddningsväsendet ansvar för, trots att det kräver sektorsövergripande samarbete.

(119) Finland har ett exceptionellt omfattande nätverk av skyddsrum, cirka 50 000 skyddsrum. Det förekommer variation när det gäller hur uppdaterade skyddsrummen är och i vilket tekniskt skick de är. Framför allt i glesbygden är nätverket på vissa håll för glest. Underhållet av skyddsrummen ankommer på fastighetsägaren och myndigheterna har inte heltäckande information om skicket. Den förändrade säkerhetspolitiska miljön och nya hotmodeller – såsom cyberattacker, störningar i energiförsörjningen och digitaliseringen av samhället – kräver tekniska uppdateringar, utbildning och ett tätare samarbete mellan olika aktörer.

(120) Utskottet ser det som viktigt att befolkningsskyddet följer principen om att ta skydd på plats, eftersom omfattande evakueringar inte är realistiska i ett nätverksbaserat samhälle. Dessutom har Ryssland fjärrverkande vapen som når hela Finland. Hälso- och sjukvård, vattenförsörjning, logistik och datakommunikation är beroende av att befolkningen kan fortsätta sin verksamhet på sina egna orter. Denna princip måste gälla för planering och strukturer. Stärkandet av den civila beredskapen är en central del av förpliktelserna enligt Natos artikel 3 och förutsätter politisk styrning och investeringar.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

(121) Utskottet konstaterar att befolkningsskyddet inte begränsar sig till fysiska skyddskonstruktioner. Hit hör också vägledning till befolkningen, beredskap för första hjälpen, evakueringsplaner och kriskommunikation. Vi måste satsa mer på information till allmänheten om hur man ska gå till väga under undantagsförhållanden. Varje hushåll bör avkrävas kapacitet att klara sig på egen hand i minst 72 timmar utan hjälp av myndigheterna. Det innebär bland annat mat, vatten, läkemedel, ljus och tillgång till information.

(122) Utskottet anser att det krävs större resurser för att rusta upp befolkningsskyddet i hela landet. Även om befolkningsskyddets betydelse har identifierats i redogörelsen, har utvecklingsåtgärderna inte genomförts i brist på resurser. Räddningsväsendets och välfärdsområdenas personalstyrka, materiel och utbildning räcker för närvarande inte till för en långvarig kris eller ett krig. Det behövs nya formationer för befolkningsskyddet, utbildade frivilliga och tydliga handlingsmodeller för undantagsförhållanden. Särskild kompetens behövs till exempel för hantering av lufttillbud, minor och odetonerad ammunition.

(123) Kommunerna och välfärdsområdena är centrala aktörer i systemet för den övergripande säkerheten. Välfärdsområdena ansvarar särskilt för social- och hälsovårdens och räddningsväsendets beredskap, vilket är kritiskt vid undantagsförhållanden och storolyckor. Kommunerna har ansvar för infrastrukturen, undervisningen, mathållningen och den lokala informationen – alla typer av infrastruktur vars funktion är väsentlig för samhällets motståndskraft.

(124) Rysslands anfallskrig mot Ukraina har visat att skyddet av civilbefolkning och infrastruktur har en avgörande betydelse för bevarandet av försvarsviljan och samhällets funktionsförmåga. Det är viktigt att se till att uppgifterna kring att hantera befolkningsskyddet hålls åtskilda från den väpnade verksamheten så att de behåller sin folkrättsliga skyddsstatus.

Hybridpåverkan

(125) Med hybridpåverkan avses en situation där en statlig eller extern aktör systematiskt försöker utnyttja sårbarheterna i mållandet för att främja sina egna mål med hjälp av olika metoder. Påverkare kan vara statliga aktörer eller icke-statliga aktörer som agerar under deras ledning, såsom organiserad brottslighet.

(126) Hybridpåverkan kan omfatta bland annat cyberoperationer, spridning av falska nyheter och propaganda, finansiering av politisk extremism, påverkan på demokratins kärnstrukturer, instrumentalisering av migration, avsiktlig skadegörelse på kritisk infrastruktur eller annan motsvarande verksamhet. I moderna konflikter undviks ofta direkt militär verksamhet och man försöker i stället skapa en avsiktligt oklar situation mellan militär och icke-militär verksamhet. Olika former av påtryckningar och påverkan kan pågå under lång tid innan en öppen väpnad konflikt bryter ut.

(127) Utskottet konstaterar att Rysslands väpnade angrepp på Ukraina föregicks av en situation där Ryssland använde sig av både militära och icke-militära hybridhot för att rubba Ukrainas politiska stabilitet och försvåra ibruktagandet av försvarsberedskap och beslut om mobilisering. Det är viktigt att noga gå in på den här övergripande uppsättningen av metoder också när man planerar en långsiktig utveckling av det civila och militära samarbetet. Utskottet hänvisar i detta sam-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

manhang också till president Niinistös rapport från 2024, där han lade fram rekommendationer för att förbättra EU:s kriställighet. I rapporten betonades aktiv beredskap, snabba beslutsprocesser, skydd av samhällets kärnfunktioner och bättre informationsflöde mellan medlemsstaterna.

(128) Nato bereder en ny strategi mot hybridpåverkan, som avses bli godkänd vid toppmötet i Haag i juni 2025. Strategin fokuserar särskilt på Rysslands hybridpåverkan, som har ökat betydligt i och med kriget i Ukraina. Målet är att stärka alliansens förmåga att upptäcka, avvärja och reagera på hybridattacker mer effektivt. Strategin omfattar bland annat förbättrad delning av underrättelseinformation, förstärkt skydd av kritisk infrastruktur och utveckling av cyberförsvar.

(129) Östersjöns undervattenskablar är en kritisk del av Europas säkerhetsinfrastruktur, och skyddet av dem kräver nära samarbete både mellan EU och medlemsstaterna samt mellan EU och Nato. För att effektivisera skyddet måste undervattensövervakningen och underrättelseutbytet stärkas och en gemensam lägesbild av potentiella hot utvecklas.

(130) Utskottet konstaterar att den gällande havsrättsliga regleringen inte i tillräcklig utsträckning skyddar kritisk undervattensinfrastruktur mot hybridhot. Därför bör Finland tillsammans med Europeiska unionen främja en ny, utvidgad tolkning av bestämmelserna om kablar i UNCLOS-konventionen. Tolkningen kan utvecklas utan ändringar i avtalstexten, eftersom gemensam praxis och etablerade tolkningar mellan stater spelar en central roll i hur rättsregler formas i internationell rätt. Den centrala tolkningsprincipen skulle vara att kuststater har rätt att skydda och övervaka sin kritiska infrastruktur.

(131) Att säkerställa den inhemska energiförsörjningen är livsviktigt för samhällets funktionsförmåga i krissituationer. Det viktiga är kontinuiteten i el- och värmeproduktion, tillgången på bränslen och skyddet av infrastrukturen – både fysiskt och mot cyberhot. Beredskapslager, inhemsk produktion och internationellt samarbete är viktiga stöd för beredskapen. Att diversifiera energiförsörjningen och stärka dess motståndskraft mot störningar är väsentliga element i den övergripande säkerheten.

(132) Konsekvenserna av hybridpåverkan märks ofta först inom området för inre säkerhet, särskilt i polisens och Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Dessa myndigheter har en nyckelroll i första insatsen vid situationer som ännu inte kan tolkas som militära hot. Först när hotet tydligt blir ett militärt hot övergår ansvaret till Försvarsmakten. Förstainsatsmyndighetens roll kan dock fortsätta under lång tid innan detta sker.

(133) Försvarsutskottet instämmer i förvaltningsutskottets påpekande att försvarsredogörelsen inte tillräckligt väl identifierar polisens roll som förstainsatsmyndighet i hybridsituationer, trots att polisen vid sidan av Gränsbevakningsväsendet har en central uppgift vid oklara hotbilder. Försvarsutskottet betonar att man måste bereda sig på försök till hybridpåverkan tvärssektoriellt och på alla nivåer i samhället enligt modellen för övergripande säkerhet. Ett nära samarbete och effektivt informationsutbyte mellan myndigheterna och andra aktörer är av central betydelse för bekämpningen av hybridhot.

(134) Gränsbevakningsväsendet är en del av Finlands inre och yttre säkerhet. Den rådande säkerhetspolitiska omgivningen förutsätter att Gränsbevakningsväsendet har en hög prestationsför-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

måga, en exakt och aktuell lägesbild, den lagstiftning som situationen kräver samt tillräckliga investeringar i personal, kompetens, materiel och infrastruktur. Gränsbevakningsväsendets befogenheter och beredskap nyttjas som en del av försvarssystemet för att övervaka och trygga den territoriella integriteten samt, särskilt vid östgränsen och i havsområdena, för att hantera och bekämpa hybridpåverkan. Gränsbevakningsväsendet har ett nära samarbete med andra myndigheter och ger handräckning till exempelvis polisen, Tullen och Försvarsmakten. Detta samarbete effektiviserar rikets säkerhet och påskyndar reaktionen på olika hot.

(135) Liksom förvaltningsutskottet anser försvarsutskottet att i dagens säkerhetsläge bör anpassningsåtgärder inte riktas mot Gränsbevakningsväsendets operativa kärnuppgifter, såsom gränsövervakning, upprätthållande av säkerheten till havs (inklusive bekämpning av miljöskador), tryggnad av den territoriella integriteten, det militära försvaret eller Gränsbevakningsväsendets underrättelseinhämtning och brottsbekämpning som stöder alla dessa. På grund av såväl Natomedlemskapet som det försämrade säkerhetsläget finns det snarare ett tryck på att öka satsningarna.

(136) Försvarsutskottet konstaterar att underrättelseverksamheten vägs in genomgående i redogörelsen. Inom sektorn är det viktigt att ha ett intensivt samarbete mellan underrättelse- och säkerhetstjänsterna, både nationellt och internationellt. Ett nära samarbete mellan den militära underrättelseinhämtningen och skyddspolisen, som utför civil underrättelseinhämtning, utgör en stark grund för finländsk underrättelseinhämtning i alla sammanhang. Samarbetet mellan Skyddspolisen och den militära underrättelseinhämtningen sker inom flera olika sektorer. Utskottet konstaterar att de ökande försvarsutgifterna möjliggör tillräckliga resurser för militär underrättelseverksamhet. Utskottet är oroat över huruvida skyddspolisens resurser räcker till. Skyddspolisens verksamhet förutsätter tillräcklig och förutsägbar finansiering, särskilt i den nuvarande säkerhetspolitiska miljön där den statliga påverkan och cyberhoten har ökat.

Cybersäkerhet och cyberförsvar

(137) Försvarsredogörelsen definierar termen nationellt cyberförsvar som följer: ”Sådana nationella och internationella militära och civila åtgärder som tryggar Finlands självständighet samt befolkningens levnadsmöjligheter och säkerhet mot externa cyberhot och -störningar orsakade av stater och genom vilka behövliga motåtgärder vidtas i alla beredskapslägen. Det nationella cyberförsvarets beredskap och ett effektivt genomförande av cyberförsvaret förutsätter ett nära samarbete mellan myndigheterna och olika aktörer i samhället. Försvarsministeriet svarar för samordningen av det nationella cyberförsvaret.” Utskottet betonar att de olika förvaltningsområdena måste kunna samarbeta smidigt och friktionsfritt kring cyberförsvarsberedskapen.

(138) Enligt de sakkunniga som utskottet hört uppfattas begreppet cyberförsvar (cyber defence) i Finlands allierade länder och partnerländer i vidare bemärkelse än i Finland, och omfattar i praktiken alla slag av cybersäkerhet. Skillnaderna i definitionerna har dock inte orsakat problem i försvarsförvaltningens internationella samarbetsrelationer.

(139) Enligt uppgift bildar försvarsredogörelsen tillsammans med statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse och den reviderade nationella cybersäkerhetsstrategin de viktigaste styrdokumenterna för att utarbeta en doktrin för cyberförsvar och skapa en rättslig grund för cyber-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

försvaret. I den doktrin som är under arbete beskrivs enligt försvarsredogörelsen strategiska uppgifter och verksamhetssätt som anknyter till genomförandet av det nationella cyberförsvaret och som samordnas med Natos cyberförsvaret. Doktrinen klargör vilka roller och kapaciteter de nationella myndigheterna och de internationella partnerna — inklusive Nato och EU — har.

(140) För närvarande är cyberförsvaret inriktat på militärt cyberförsvaret och fokuserar huvudsakligen på att skydda Försvarsmaktens egna informationssystem. I försvarsredogörelsen 2021 uppställdes som mål att man genom cyberförsvaret ska kunna trygga inte bara Försvarsmaktens egna utan också andra system som direkt påverkar försvarsförmågan. Försvarsmakten har enligt den redogörelsen skyldighet att avvärja underrättelseinhämtning i datanät som riktas mot försvaret och försvarssystemet samt cyberangrepp i synnerhet när det är fråga om en statlig aktör. För att detta ska lyckas krävs det att informationsutbytet och rätten att få information samt andra befogenheter och nationella samarbetsstrukturer utvecklas.

(141) Utskottet anser att det finländska samhällets absoluta styrka i cybersäkerheten och cyberförsvaret är ett smidigt myndighetssamarbete. Enligt uppgift fungerar myndighetssamarbetet väl, och även det finländska näringslivet är villigt att samarbeta nära med myndighetsaktörer. Myndighetssamarbetet har till stor del baserat sig på frivillig nätverksbildning, men det har identifierats ett behov av att skapa mer permanenta samarbetsstrukturer. Mot denna bakgrund anser utskottet att det är ytterst nödvändigt att det i början av 2025 har inrättats en permanent samarbetsgrupp för cybersäkerhet mellan olika ämbetsverk med företrädare för alla behöriga cybersäkerhetsmyndigheter.

(142) Enligt en utredning utskottet fått är utvecklingen av den rättsliga grunden för cyberförsvaret fortfarande i ett mycket tidigt skede, och exempelvis har cyberförsvaret ännu inte definierats som en uppgift för någon myndighet i lag — än mindre har det fastställts några befogenheter i detta avseende. Natomedlemskapet och integrationen i Natos cyberförsvaret har också ökat behovet av resurser och befogenheter inom cyberförsvaret. Utskottet efterlyser en snabb beredning av de lagstiftningsprojekt som gäller cybersäkerhet och cyberförsvaret, eftersom beredningen är för långsam med tanke på utmaningarna i den säkerhetspolitiska miljön. Lagstiftningen ska möjliggöra flexibelt samarbete och informationsutbyte mellan olika myndigheter — också här finns betydande brister. Förmågan att förutse hot och upptäcka störningar innan de eskalerar är en väsentlig del av ett aktivt försvar.

(143) Det är särskilt viktigt att säkerställa att Finland utöver förmågan att bekämpa cyberattacker också har möjlighet till motåtgärder. Cyberförsvaret begränsas inte till enbart defensiva åtgärder, utan omfattar även möjligheten att påverka motståndarens cyberförmåga. Förmågan att genomföra aktiva, vid behov offensiva, cyberoperationer är en del av modern mångdimensionell krigföring. Det förutsätter noggrann reglering, etisk prövning och förenlighet med nationella och internationella normer. I Finland och utanför Finland måste Försvarsmakten kunna genomföra även andra insatser inom cyberpåverkan och aktivt cyberförsvaret än sådana som kan betraktas som användning av militära maktmedel, understryker utskottet.

(144) Utskottet betonar att det är nödvändigt att anvisa resurser för cybersäkerhet och cyberförsvaret. Enligt uppgift använder Finland årligen nästan 300 miljoner euro för att säkerställa cybersäkerheten inom statsförvaltningen, exklusive försvarsförvaltningens satsningar. Den förändrade

Betänkande FsUB 5/2025 rd

omvärlden ökar ytterligare kraven på beredskap inför cyberhot, myndigheternas verksamhetsförsättningar och förmågan att upptäcka hot.

(145) Det behov av tilläggsfinansiering för ramperioden 2026–2029 som identifierats i genomförandeplanen för cybersäkerhetsstrategin uppgår till sammanlagt cirka 95 miljoner euro, varav Cybersäkerhetscentrets andel är cirka 30 miljoner euro. Vid ramförhandlingarna anvisades ingen finansiering för genomförandet av planen, men utskottet ser det som nödvändigt att trygga finansieringen på denna nivå för att cybersäkerheten ska kunna bibehållas ens på nuvarande nivå. Enligt utskottet bör finansiering också riktas till långsiktig forskning och utveckling av krypteringstekniker — för närvarande är Finlands beroende av utländska system alltför stort.

(146) Utskottet betonar riktlinjen i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering om att den finländska kompetensen inom cybersäkerhet och informationssäkerhet ska säkerställas genom satsningar på utbildning inom området. Det är också viktigt att godkännandeprocessen för krypteringsprodukter ska påskyndas, så att inhemsk cyberteknologi snabbare kan nå marknaden.

Informationssäkerhet

(147) Informationspåverkan definieras i redogörelsen som verksamhet som systematiskt strävar efter att påverka den allmänna opinionen, människors känsla av förtroende och trygghet samt funktionsförmåga med hjälp av bland annat vilseledande uppgifter, utpressning och ny teknologi, till exempel deepfake-videor. Informationspåverkan kan utgöra en del av en bredare fientlig påverkan. Att reagera på detta kräver strategisk kommunikation som är proaktiv och baserad på analys, samt ett koordinerat samarbete mellan myndigheterna och den privata sektorn. I omfattande situationer svarar statsrådets kansli för samordningen av verksamheten.

(148) Försvarsförvaltningen följer upp, utvärderar och analyserar informationsmiljön kontinuerligt. Därtill utnyttjas uppföljning och analys som utförs av andra aktörer inom statsförvaltningen. Försvarsministeriet reagerar vid behov tillsammans med Försvarsmakten på informationspåverkan inom sitt förvaltningsområde. Försvarsförvaltningen utbyter vid behov lägesinformation om informationspåverkan med sina partner och allierade.

(149) Enligt de sakkunniga som utskottet hört hotar informationspåverkan mot Finland befolkningens mentala kriställighet och samhällets funktionsförmåga. De största psykologiska effekterna uppstår inte enbart av desinformation, utan av samspelet mellan verkliga händelser och hur dessa behandlas i offentligheten. Exempel är bland annat kärnvapenhot, Natos interna konflikter och ekonomiska tryck som utnyttjas för att påverka på strategisk nivå. För att kunna motverka dessa krävs en enhetlig och kontinuerlig strategisk kommunikation inom statsförvaltningen – inte decentraliserade kommunikationslinjer inom enskilda förvaltningsområden.

(150) Individerna utgör grunden för samhällets säkerhet och är centrala aktörer både vid störningar i vardagen och vid mer omfattande kriser. Säkerheten byggs inte enbart genom myndighetsåtgärder utan vilar framför allt på medborgarnas vaksamhet, kompetens och funktionsförmåga. Varje medborgare har en roll inom den övergripande säkerheten — det kan handla om att identifiera och rapportera avvikelser, delta i beredskapsutbildning, upprätthålla digital säkerhet

Betänkande FsUB 5/2025 rd

eller agera ansvarsfullt under undantagsförhållanden. På så sätt stöder individerna inte bara myndigheterna utan bromsar också upp fientlig påverkan och stärker samhällets kriställighet.

(151) Utskottet instämmer i bedömningen att strategisk kommunikation i Finland i nuläget fokuserar för mycket på att identifiera hot och för lite på att stärka befolkningens resiliens. Den mentala kriställigheten är polariserad och vissa befolkningsgrupper är särskilt utsatta för påverkan. Det finns inte tillräckligt med beredskap för att skydda dessa grupper. Bekämpningen av informationspåverkan kräver därför särskild kompetens, som många organisationer ännu saknar. Det behövs sektorsövergripande samarbete samt utveckling av kompetens och tekniska verktyg, så att strategisk kommunikation effektivt kan stödja både den övergripande säkerheten och den nationella sammanhållningen. Utskottet stöder starkt redogörelsens riktlinje att Finland ska utarbeta ett nationellt koncept för informationsförsvar och för att motarbeta informationspåverkan (Konceptet för informationssäkerhet).

Den finländska försvarsindustrin

(152) Den finländska försvarsindustrin är en mångsidig och tekniskt avancerad bransch som verkar i nära samarbete med staten, Försvarsmakten och internationella partner. Även om branschens storlek är relativt liten i ett internationellt perspektiv, är kompetensnivån hög, och branschen fokuserar särskilt på produkter och system med högt förädlingsvärde. Exempel på den finländska försvarsindustrins styrkeområden är pansarfordon, ammunition, cybersäkerhetslösningar, kommunikationssystem och lägesbildsteknik. Bland de mest kända företagen inom branschen kan nämnas Patria, Nammo Lapua och Insta Group. Därutöver finns ett stort antal små och medelstora företag som ofta verkar som delar av större leveranskedjor. Försvarsmaktens sprängmedelscenters egen produktion av explosiva varor, forskning och hantering av explosiva varors livscykel är en central del av Finlands försvarssystem. Det framhävs särskilt i det rådande säkerhetsläget där försörjningsberedskap och inhemsk produktion har fått ökad betydelse.

(153) Förutom företag som är specialiserade på produktion av försvarsmateriel finns det i Finland ett betydande antal företag som tillverkar produkter med dubbla användningsområden. Dessa företag är av stor betydelse för Finlands försvar på många olika nivåer, eftersom de erbjuder tekniska lösningar och resurseffektivitet som stöder landets försvarsförmåga och nationella säkerhet. Finländska tillverkare av produkter med dubbla användningsområden har en nyckelroll i utvecklingen av ny teknik. Många av dessa företag har gedigen kompetens som kan överföras till både den civila sektorn och försvarssektorn. Till exempel satellitteknik, cyberförsvar, automatiserade system och drönarteknik kan vara till nytta för bägge sektorerna. Kvanttekniken kan i framtiden ha en betydande inverkan på Finlands försvar och säkerhet, även om tekniken ännu befinner sig i utvecklingsskedet. Dess inverkan gäller särskilt underrättelseverksamhet, kommunikation, kryptering och beräkningskapacitet.

(154) Utskottet understryker att export är en nödvändighet för den finländska försvarsindustrin, eftersom inhemska projekt inte ensamma räcker till för att trygga sektorns livskraft och utveckling. Exportutsikterna har under de senaste åren förbättrats av flera skäl. Rysslands angrepp på Ukraina har förändrat säkerhetsläget i hela Europa och lett till ökade försvarsanslag i många länder. Det har skapat ny efterfrågan särskilt på materiel för mark- och luftförsvar samt på övervaknings- och kommunikationslösningar. Finlands anslutning till Nato öppnar i sin tur nya markna-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

der där Natokompatibilitet är ett viktigt kriterium. Dessutom erbjuder Europeiska unionens olika försvarsprojekt samarbetsmöjligheter också för finländska aktörer.

(155) Vapenexporten är noggrant reglerade, och den politiska prövningen har stor inverkan på vad som får exporteras och till vilka mottagare. Utskottet betonar att Finlands tillståndspraxis inte kan avvika från den som tillämpas i andra medlemsstater i unionen, såsom Sverige.

(156) I Europeiska unionen är konkurrensen inom försvarsindustrin inte jämlik och rättvis. Många EU-länder stöder kraftigt sina egna företag både politiskt och ekonomiskt. Även om EU-lagstiftningen i princip förutsätter öppen och icke-diskriminerande konkurrens vid försvarsupphandling, inverkar nationella intressen och politiska påtryckningar kraftigt på upphandlingsbesluten. Artikel 346 i EU-fördraget ger medlemsstaterna möjlighet att frångå den inre marknadens regler om det är fråga om nationell säkerhet. Detta undantag används ofta som grund för att kringgå konkurrensutsättningen och i stället upphandla produkter av inhemska aktörer.

(157) En annan utmaning för finländska företags tillträde till marknaden är de stora ländernas dominans i EU-finansierade forsknings- och utvecklingsprojekt. Genom EU:s försvarsfond och andra liknande program fördelas finansiering till multinationella konsortier, men för att få delta krävs ofta betydande resurser, nätverk och förmåga att påverka beslutsfattandet. Finländska små och medelstora företag hamnar ofta utanför dessa konsortier eller i en underleverantörsställning. I en finländsk kontext försvårar detta utvecklingen och kommersialiseringen av ny teknik.

(158) Ojämligheten i konkurrensen visar sig också i administrativa och organisatoriska skillnader. Större länder har etablerade modeller och myndighetsstrukturer som stöder export och internationellt samarbete, medan mindre länder, såsom Finland, ofta måste göra större ansträngningar för att få en plats vid samma bord. En annan utmaning är bristande kännedom om finländska företag samt behovet av att visa upp referenser på internationella marknader.

(159) G-to-G-exportmodellen (Government-to-Government) har blivit ett allt viktigare instrument för den finländska försvarsindustrin när det gäller att genomföra exporthandel och förbättra konkurrenskraften. I denna modell säljs försvarsmateriel inte direkt från företaget till en utländsk kund, utan finska staten är aktiv part och officiell avtalspartner med regeringen i mållandet. Detta medför ett element i form av politiskt stöd, myndighetsansvar och strategiskt samarbete, som kan vara en avgörande faktor särskilt i fråga om stora eller politiskt sensitiva projekt.

(160) Utskottet betonar att G-to-G-modellen är särskilt viktig för Finland, eftersom den ger mindre länder bättre jämvikt i konkurrensen med aktörer som stöds av stora länder. Exempelvis Frankrike, Förenta staterna och Sverige har av hävd använt starka strukturer för statsledd export för att stödja sina egna försvarsföretag. Utan en motsvarande mekanism hamnar finländska företag lätt i underläge, eftersom man i många länder förväntar sig att också ursprungslandets regering i stora försvarsupphandlingar står bakom leveransen och ger den en politisk garanti.

(161) Med hjälp av G-to-G-modellen kan man också öka målländernas förtroende för de finländska systemen och underlätta förhandlingsprocesserna till exempel när handeln omfattar utbildning, service, logistik eller tekniköverföring. Modellen möjliggör ett mer långsiktigt samarbete där man inte bara säljer produkten utan bygger upp ett bredare partnerskap inom försvars-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

och säkerhetssektorn. Detta kan vara särskilt värdefullt i situationer där det är fråga om en långvarig systeminvestering eller en ändring i försvarsdoktrinen.

(162) Dessutom bidrar G-to-G-modellen till att garantera att exporttillstånden är hanterbara och transparenta. Med staten som part kan det säkerställas att exporten sker i enlighet med Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska riktlinjer och att den inte medför oförutsedda risker eller etiska problem. Samtidigt kan man också skydda känslig teknik och trygga en säker informationshantering.

(163) Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att den finländska försvarsindustrin har betydande teknisk kompetens och potential på den internationella marknaden. Det säkerhetspolitiska läget och Natomedlemskapet skapar gynnsamma omständigheter, men den strukturella obalansen i konkurrensen inom EU medför betydande utmaningar. De finländska aktörerna måste satsa på strategiskt partnerskap, nätverksbyggande och högklassig produktutveckling för att de ska klara sig i en utmanande internationell miljö.

(164) Staten måste för sin del kraftigt stödja finländska företags exportsträvanden. Det är särskilt viktigt för den finländska försvarsindustrin att Försvarsmakten skaffar så mycket inhemskt material som möjligt, ingår långvariga avtal med försvarsindustrin och ger industrin incitament att utvidga sin produktion i Finland. Långvariga avtal stärker företagets investeringsvilja och produktionsförmåga. Det skapar arbetstillfällen på olika håll i Finland och förbättrar försörjningsberedskapen. Med tanke på exportsatsningarna är det så gott som nödvändigt att Försvarsmakten skaffar försvarsmateriel som sedan säljs utomlands. Utan denna referens försvåras handeln betydligt.

Den militära krishanteringen i redogörelsen

(165) Enligt redogörelsen är militär krishantering fortsatt en central del av Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Deltagande i krishanteringsoperationer stöder Finlands strategiska mål och stärker den nationella försvarsförmågan bland annat genom att förbättra truppernas operativa kunnande och samverkansförmåga i en internationell miljö. De trupper som deltar i militär krishantering ses som en del av en större helhet, som också omfattar deltagande i Natos och EU:s beredskapsstyrkor.

(166) I redogörelsen betonas att Finlands Natomedlemskap har medfört nya operativa och administrativa uppgifter som förutsätter att den nationella lagstiftningen och styrdokumentet uppdateras. Enligt utredning till utskottet sträcker sig dessa problem även till militär krishantering och andra internationella uppdrag där det behövs liknande färdigheter och handlingsmodeller. De viktigaste dokumenten som gäller krishantering, såsom den övergripande strategin för krishantering (2015) och den parlamentariska kommitténs betänkande (2021), motsvarar enligt de sakkunniga som utskottet hört inte längre helt den nuvarande säkerhetspolitiska miljön och de skyldigheter som Natomedlemskapet medför.

(167) Enligt utskottet bör utbildningen, uppsättandet och användningen av finländska trupper i olika typer av utlandsoperationer i allt högre grad betraktas samlat. Det ger bättre synergieffekter i utvecklingen och utnyttjandet av kompetens, vilket direkt stöder upprätthållandet och utveck-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

lingen av försvarsförmågan. Utskottet betonar att olika utlandsoperationer — oavsett om det är fråga om militär krishantering, Natos uppgifter i fredstid eller deltagande i beredskapsstyrkor — i framtiden utgör en allt viktigare del av Försvarsmaktens dagliga verksamhet och inte längre är undantag utan en del av den normala verksamheten. Det förutsätter en planmässig personalpolitik, kontinuitet i utbildningen och ett systematiskt utnyttjande av lärdomar i den nationella försvarsplaneringen.

(168) Stödåtgärder för krishanteringsveteraner i hemlandet är en viktig del av helheten kring krishantering. Regeringsprogrammet innehåller tydliga skrivningar om detta, men genomförandet av åtgärderna framskrider inte. Enligt regeringsprogrammet ska regeringen se till att stödåtgärderna för Finlands krishanteringsveteraner motsvarar arrangemangen i de övriga nordiska länderna. De nuvarande stödarrangemangen för krishanteringsveteraner stärks genom att de befintliga tjänsterna samlas enligt principen om ett enda serviceställe (ett så kallat nationellt centrum för krishanteringsveteraner). I regeringsprogrammet sägs det också att lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag ska ändras så att det blir möjligt att få vård också vid posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). I lagen stryks tidsfristen på sex månader, som ofta leder till att vård inte ges. Utskottet konstaterar att social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för det konkreta genomförandet och finansieringen av regeringsprogrammets riktlinjer i frågan. Men frågan betraktas i stor utsträckning som ett försvarspolitiskt projekt.

(169) Utskottet anser att det mest betydande missförhållandet vid främjandet av olika projekt är att besluten om att inrätta ett krishanteringscenter för veteraner fortfarande låter vänta på sig. Utskottet bedömer att inrättandet av ett sådant center skulle ha mycket stor och bred inverkan på krishanteringsveteranernas välbefinnande, till exempel när det gäller att ordna långsiktigt stöd och rehabilitering för dem som tjänstgjort i krishanteringsinsatser. Enligt utskottet är den nuvarande situationen inte godtagbar. Hanteringen av frågan och de anknyttande resurserna bör lämpligen centraliseras till försvarsministeriet.

Vapenkontroll

(170) I försvarsredogörelsen behandlas vapenkontrollen som en del av den förändrade internationella säkerhetspolitiska miljön. Den tilltagande stormaktsrivaliteten, ökade konfrontationen och Rysslands anfallskrig mot Ukraina gör det svårare att arbeta för vapenkontroll. Enligt redogörelsen deltar Finland i Natos arbete inom kärnvapenavskräckning och ökar kompetensen och kunskapen i frågor som gäller kärnvapen och kärnvapenavskräckning. Detta deltagande ses inte som oförenligt med vapenkontroll, utan anses utgöra en del av den strategiska stabiliteten. Utskottet instämmer i detta.

(171) I försvarsredogörelsen betonas behovet av internationell reglering för ett ansvarsfullt utvecklande och användande av ny teknologi, särskilt artificiell intelligens och autonoma vapensystem. Beslutsfattandet om användning av dödligt våld behandlas mer ingående än i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen. Det anses viktigt att upprätthålla och utveckla vapenkontrollavtal och vapenkontrollarrangemang, och försvarsförvaltningen upprätthåller beredskap att genomföra dem.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

(172) I redogörelsen sägs det att försvarsförvaltningen utreder behovet av och avskräckningseffekten hos användning av personminor under finländska förhållanden. Denna linje har nu lett till att förberedelser inletts för att lämna Ottawakonventionen (RP 56/2025 rd). Utskottet kommer att bedöma de försvarspolitiska grunderna för att lämna Ottawakonventionen när riksdagen behandlar regeringens proposition i ärendet.

Sammanfattning

(173) Finlands strategiska geografiska läge — särskilt den långa gränsen med Ryssland och läget i Östersjöregionen — förutsätter kontinuerlig beredskap, effektiv territorialövervakning och motverkande av hybridpåverkan. Den geopolitiska ställningen gör Finland till en viktig säkerhetsfaktor i hela Nordeuropa. När det gäller sjötransporter, energinätverk och kritisk infrastruktur kommer Östersjöområdets betydelse att öka ytterligare. Dessutom ökar den arktiska regionens växande betydelse och de nya rutter som klimatförändringen öppnar den regionala konkurrensen och trycket på att stärka försörjningsberedskapen och den militära närvaron.

(174) Utskottet betonar att risken för krig endast kan avvärjas genom trovärdig avskräckning och ett trovärdigt försvar. Finland har trätt in i en ny beredskapsfas där den nationella och internationella försvarsförmågan byggs upp parallellt. I den utmanande säkerhetspolitiska miljön framhävs vikten av en långsiktig utveckling av Försvarsmakten på ett sätt som möjliggör snabb respons och beredskap att möta olika typer av hotbilder. Natomedlemskapet utgör ett paraply under vilket ett nära multilateralt och bilateralt samarbete bedrivs.

(175) Enligt utskottet är försvarssamarbetet särskilt med de övriga nordiska länderna, Förenta staterna och Förenade kungariket — utan att förringa samarbetet med andra allierade — av central betydelse för att de samarbetsarrangemang som övats med tanke på krisförhållanden ska fungera i praktiken. En gemensam lägesbild, omfattande underrättelsesamarbete och gemensamma militära beredskapsplaner stärker stabiliteten och säkerheten i hela Östersjöområdet och Norden. Därtill konkretiseras samarbetet även i fredstid genom bilaterala avsiktsförklaringar och försvarssamarbetsavtal.

(176) De viktigaste slutsatserna för utvecklingen av Finlands försvar i framtiden gäller stärkandet av den nationella försvarsförmågan, fördjupningen av det internationella samarbetet och främjandet av den övergripande säkerheten. Nationellt kommer försvaret även i fortsättningen att baseras på allmän värnplikt, en utbildad och omfattande reserv samt en stark försvarsvilja. Värnplikten producerar en kunnig och funktionsduglig reserv som täcker hela landet och som kan möta både traditionella och nya säkerhetshot — även inom ramen för det allianssamarbete som Natomedlemskapet medför. Den försvarslösning som byggs på dessa grundpelare erbjuder en kostnadseffektiv modell som involverar hela samhället.

(177) Det är viktigt att satsa på att förnya beväringstjänsten, säkerställa utbildningens kvalitet och upprätthålla reservisternas kompetens. Den materiella beredskapen och personalresurserna utvecklas systematiskt, särskilt med tanke på förnyelsen av försvaret och Natointegrationen. Försvarsmakten verkar som en del av det bredare systemet för övergripande säkerhet genom att stödja andra myndigheter i att stärka samhällets resiliens och bekämpa mångfacetterade hot, inklusive cyberattacker, ekonomiska angrepp och informationspåverkan.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

(178) Ett bebott Finland är ett tryggt Finland. Att befolkningen, livskraften och basservicen bevaras i hela landet utgör grunden för hela landets säkerhet och kristållighet. Att regionerna förblir bebodda stärker den övergripande säkerheten, eftersom det upprätthåller lokal kännedom, gemenskap och förmåga att agera snabbt i undantagssituationer. När det finns människor och verksamhet i hela landet förbättras även verksamhetsförutsättningarna för myndigheter, organisationer och Försvarsmakten, vilket samtidigt stärker hela samhällets resiliens.

(179) Finlands Natomedlemskap har förändrat tyngdpunkterna i försvaret. Det centrala är att säkerställa Natokompatibiliteten, öka de gemensamma övningarna samt att ge och ta emot alliansstöd. Finlands deltagande i Natos planeringsprocesser och regionala försvarsplaner möjliggör ett djupare engagemang i det kollektiva försvaret. Finlands insats i det kollektiva försvaret stärker de allierades förtroende och ökar avskräckningen i hela det nordliga området. Finland deltar aktivt i internationella samövningar som utvecklar truppernas funktionsförmåga i multinationella förhållanden och förbättrar interoperabiliteten med allierade. Också Europeiska unionens försvarssamarbete och deltagandet i olika EU-försvarsprojekt stöder den teknologiska utvecklingen och samarbetet med andra medlemsstater, särskilt när det gäller att trygga försörjningskedjorna.

(180) I utvecklingen av försvaret framhävs också behovet av att satsa på teknologisk utveckling och digitalisering. Verksamhet i cybermiljö, effektiva underrättelsesystem och AI-baserat beslutsstöd är allt viktigare dimensioner i den moderna krigföringen. På dessa områden avgör kapploppningen om teknologisk överlägsenhet det framtida operativa övertaget. Satsningar på rymden, drönarteknik, AI-teknologi och sensornätverk möjliggör en allt mer exakt och realtidsbaserad lägesförståelse. Att upprätthålla en hög kompetensnivå genom utbildning och forskning är av avgörande betydelse. Samarbetet mellan nationella forskningsinstitut, högskolor och försvarsförvaltningen ger upphov till kunskap, teknologi och kompetens som stärker det nationella försvaret. Militär, teknisk och civil kompetens utgör tillsammans grunden för Finlands försvar — nu och i framtiden.

(181) Försörjningsberedskapen är en kritiskt viktig dimension för Finland. Stödet till den inhemska försvarsindustrin och bevarandet av kritiska produktionskedjor i Finland möjliggör funktionsförmåga också i situationer där de internationella leveranskedjorna bryts. Försvarsindustrin skapar arbetstillfällen och kompetens i Finland, vilket har bredare effekter på nationalekonomin och innovationsekosystemet. Partnerskapet mellan den offentliga och den privata sektorn stöder en snabb reaktionsförmåga i krissituationer.

(182) Försvarsmakten är både under normala förhållanden och i undantagsförhållanden beroende av samhällets infrastruktur, såsom sjukhustjänster, och av tjänster som stöder användningen av infrastrukturen, till exempel väder-, läges- och förhållandetjänster samt underhåll. Transportnätet, hamnarna och flygplatserna samt deras kritiska tjänster och system — såsom flygtrafikledningens utrustning — ska möjliggöra att Försvarsmaktens lagstadgade uppgifter och tillhörande övningar kan genomföras i alla beredskapslägen och under alla förhållanden.

(183) En utveckling av samarbetet mellan civila och militära myndigheter förbättrar samhällets kristållighet. Sektorsövergripande övningar och samordnade verksamhetsmodeller effektiviserar verksamheten under undantagsförhållanden och säkerställer en smidig ledning mellan olika myndighetsnivåer. Den nationella beredskapen förutsätter förmåga att agera sömlöst också när kriser

Betänkande FsUB 5/2025 rd

överskrider förvaltningsområdenas och sektorernas gränser. Utskottet betonar att alla centrala myndigheter inom den yttre och inre säkerheten (Försvarmakten, polisen, Gränsbevakningsväsendet, Tullen, skyddspolisen) måste ha tillräckliga resurser och uppdaterade befogenheter och att det inte får finnas några svaga länkar i kedjan.

(184) Även utvecklingen av befolkningsskyddet och allmänhetens krisberedskap är en väsentlig del av den övergripande säkerheten. En upplyst allmänhet är en del av samhällets mentala och funktionella kristålighet. Att involvera frivilliga — till exempel genom Försvarsutbildningsföreningen och räddningsorganisationer — kompletterar myndighetsresurserna särskilt inom det decentraliserade försvaret och stärker den gemenskap som är en viktig del av krishanteringen. Allmänhetens delaktighet stärker också demokratins hållbarhet och förtroendet för myndigheterna under undantagsförhållanden.

(185) Avslutningsvis konstaterar utskottet att försvarsutskottet ska hållas informerat om hur genomförandet av försvarsredogörelsen och synpunkterna i detta betänkande framskrider. Utskottet förutsätter att försvarsförvaltningen årligen lämnar en redogörelse i ärendet till försvarsutskottet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 9/2024 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att en parlamentarisk uppföljning som omfattar alla riksdagspartier ordnas också vid beredningen av framtida redogörelser som rör säkerheten.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

Helsingfors 4.6.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Autto saml
vice ordförande Mikko Savola cent
medlem Miko Bergbom saf
medlem Timo Furuholm vänst
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Mika Kari sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Jani Kokko sd
medlem Jarno Limnell saml
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

Reservation

Reservation

Motivering

Rysslands anfall mot Ukraina har avsevärt och långvarigt förändrat hela Europas säkerhetsläge, och därmed också Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska ställning. Västerförbundet delar redogörelsens och försvarsutskottets syn om att Finlands säkerhetspolitiska miljö är ostabil, oförutsägbart och kan förändras snabbt. Ryssland identifieras som ett långvarigt och allvarligt hot mot Finland och hela det euroatlantiska området.

Det som varken redogörelsen eller betänkandet beaktar, är den radikala ändring som skett i Förenta staternas utrikespolitik, vilket togs upp i sakkunnigutfrågningen. Den nya inställningen påverkar också Finlands och hela Europas säkerhet. Förenta staternas utrikespolitik under Donald Trumps ledning har på många sätt blivit oförutsägbart. Detta innebär onekligen konsekvenser också för Europas säkerhet, situationen i Ukraina och Natos verksamhet. Förenta staterna röstade till exempel tillsammans med Ryssland, Nordkorea och Belarus emot FN:s resolution om Ukraina. Nato-medlemskapet och DCA-avtalet fördjupar Finlands försvarssamarbete med Förenta staterna, och därför måste Finland på allvar förbereda sig på att Förenta staternas nya politiska linje kan bli långvarig. Det påverkar också Finlands försvarspolitik. Det påverkar också Finlands försvarspolitik. Det påverkar också Finlands försvarspolitik.

Västerförbundet anser att Finland måste fortsätta stödja och hjälpa Ukraina. Ju längre kriget varar, desto mer kommer ukrainarna att behöva vår solidaritet. Finland och EU måste göra sitt allt för att fred uppnås på Ukrainas villkor.

För Västerförbundet är Finlands och finländarnas säkerhet en viktig prioritet. Finland har skött sitt eget försvar och det måste vi göra även i fortsättningen. Västerförbundet anser dock att det mest relevanta är att pengarna används vettigt, inte att slå fast någon viss procent som används till försvaret. Försvarsutgifterna bör basera sig på Finlands försvarsbehov. Nu behövs det till exempel investeringar för att förnya armén och förstärka Finlands försvarsförmåga.

Den minimiprocentsats som Nato kräver i förhållande till BNP i fråga om försvarsutgifterna, som för tillfället ligger på 2 procent, kommer att stiga betydligt vid toppmötet i Haag i juni. Det innebär att de årliga försvarsutgifterna kommer stiga med miljardbelopp. När redogörelsen förbinder sig till den kommande miniminivån vore det nödvändigt att föra en öppen och omfattande parlamentarisk debatt om finansieringen av försvarsutgifterna i Finland – vilket inte har skett nu. Finland bör också eftersträva att de indirekta kostnaderna för att upprätthålla den allmänna värnplikten i Finland likaså skulle beaktas som en del av budgetberäkningen enligt Natos krav. Dessutom måste Finland systematiskt försöka påverka att de medlemsstater som satsar mindre på försvaret i fortsättningen stärker sitt bidrag till den gemensamma försvarsförmågan.

För att trygga finländarnas säkerhet krävs dock också andra åtgärder än att sörja för det väpnade försvaret. Det är till exempel viktigt att vi tar hand om finländarnas mentala hälsa, hälsovård och utkomst – deras tro på framtiden. I en tid som präglas av osäkerhet och hot framhävs också vikten av den sociala sammanhållningen och tilliten i vårt samhälle. Utan ett välmående folk finns det ingen trygghetskänsla eller stark försvarsvilja — grunden för vårt försvar. Västerförbundet på-

Betänkande FsUB 5/2025 rd

Reservation

pekar att varje regering måste beakta detta inom politikens olika områden. Vi betonar att en ojämlig ekonomisk politik försvagar den övergripande säkerheten.

Det är viktigt att Finland håller fast vid sitt utrikespolitiska handlingsutrymme och bygger upp sin Natolinje och profil som Natomedlem tillsammans med riksdagen. Det är också viktigt att föra en parlamentarisk diskussion om Nato-Finlands försvarspolitiska linje. Riksdagen har rätt att få information och tillsammans med regeringen besluta om Finlands Natolinje och hur denna linje kan främjas.

Som Natomedlem bör Finland fortsätta föra en försvars- och utrikespolitik som baserar sig på mänskliga rättigheter och en bred säkerhetsuppfattning, samt vara en aktiv fredsmäklare och främja nedrustning globalt. Finlands närmaste allierade är vårt grannland Sverige. Samarbetet kommer att intensifieras ytterligare i och med de roterande FLF-styrkorna, för vilka Sverige är ramnation. Inom Nato bör Finland driva ett tätt samarbete speciellt med de andra nordiska länderna.

Finland bör fortsättningsvis aktivt främja kärnvapenedrustning och förhindra spridning av massförstörelsevapen. Finland bör teckna och ratificera FN:s konvention om kärnvapenförbud. Inga kärnvapen bör införas i Finland.

Civiltjänstsystemet är till för dem som vägrar fullgöra sin värnplikt på grund av personlig övertygelse. Tjänstgöring som indirekt stöder vapenmakten eller militär beredskap är i strid med många vapenvägrares övertygelse. Om civiltjänsten knyts närmare till den övergripande säkerheten och samhällets beredskap, måste man säkerställa att den till sitt innehåll förblir en lämplig tjänstgöringsform för dem som av övertygelse vägrar ta till vapen. Civiltjänstgöringens längd bör också förkortas så att den är förenlig med Finlands internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter. Dessutom bör fängelsestraff för totalvägrare slopas.

Det är viktigt att Finland bedriver en ansvarsfull vapenexport. Finland bör inte exportera försvarsmateriel till länder som gör sig skyldiga till anfallskrig, kränkningar av humanitär rätt eller systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Kontrollen av vapenexport måste också utsträckas till vapenimport, och en bedömning av de mänskliga rättigheterna och beaktandet av målen för humanitär rätt måste ingå i all vapenhandel. Till exempel bör all vapenhandel med Israel upphöra omedelbart. När det gäller förmågor bör vi minimera ett starkt beroende av länder som agerar i strid med vår utrikespolitiska linje, eftersom beroendet kan ge upphov till risker som anknyter till försvarets försörjningsberedskap. Skrivningen i redogörelsen om att Israel är en viktig part i försvarsmaterielsamarbetet är ohållbar ur vårt perspektiv.

Den rätta tiden att ingripa mot autonoma vapensystem är nu, när de ännu är i utvecklingsfasen. I och med att den artificiella intelligensen utvecklas blir det allt svårare att förstå eller kunna förutspå systemen. Utveckling, produktion och användning av autonoma vapen måste förbjudas med internationella avtal. Finland bör stödja ett politiskt bindande dokument gällande autonoma vapensystem. Målet ska vara att skapa ett juridiskt bindande internationellt avtal och därtill omfattande nationella författningar.

Betänkande FsUB 5/2025 rd

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen.

Reservationens ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att en parlamentarisk uppföljning som omfattar alla riksdagspartier ordnas också vid beredningen av framtida redogörelser om säkerhet.*
- 2. Riksdagen förutsätter att Finland i sin försvarspolitik beaktar den drastiska förändringen i Förenta staternas utrikespolitik under ledning av Donald Trump, och som också påverkar säkerhetssituationen i Finland och hela Europa.*
- 3. Riksdagen förutsätter att Finland fortsättningsvis aktivt främjar kärnvapennedrustning och motverkar spridning av massförstörelsevapen. Finland bör teckna och ratificera FN:s konvention om kärnvapenförbud. Inga kärnvapen bör införas i Finland.*
- 4. Riksdagen förutsätter att Finland bedriver en ansvarsfull vapenexport. Finland bör inte exportera försvarsmateriel till länder som gör sig skyldiga till anfallskrig, kränkningar av humanitär rätt eller systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Kontrollen av vapenexport måste också utsträckas till vapenimport, och en bedömning av de mänskliga rättigheterna och beaktandet av målen för humanitär rätt måste ingå i all vapenhandel. Till exempel bör all vapenhandel med Israel upphöra omedelbart.*
- 5. Riksdagen förutsätter att Finlands nivå av försvarsutgifter baserar sig på försvarets behov vid varje tidpunkt.*

Helsingfors 4.6.2025

Timo Furuholm /vänst